

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.83556.1305>

Analysis of the Role of Factors Affecting the Efficiency of National Division System in Iran (Case Study: Kermanshah Province¹)

Negin Rasouli

Ph.D. Student in Political Geography, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

Hojat Mahkouei²

Associate Professor, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

Amir Gandomkar

Associate Professor, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

Received: 22 July 2023 Revised: 24 November 2023 Accepted: 13 December 2023

Abstract

Administrative division is one of the important strategy of governments for the political organization of a country. Administrative divisions and decentralization are vital for spatial organization, regional development and balance in Iran. Given the territorial expanse and the territorial model of the country's administration, which is of a simple type, the country's administrative division is influenced by the directives and plans communicated by the capital. A historical survey of the country's provinces shows that after the Islamic Revolution, some new provinces have emerged , but in terms of quality, no proper and desirable development trend has been in place. Kermanshah province, as one of the western provinces of Iran, consists of 14 cities, 31 urban centers, 86 rural areas and 2,793 villages in administrative division of Iran . The primary goal of this paper is to identify the most influential parameters among the four political, geographical, economic and social factors underlining the efficiency of the national administrative division in Kermanshah province. The main question raised here is “Which of the four political, geographical, economic and social factors underlining the efficiency of the national administrative division in Kermanshah province wields the greatest impact?” Therefore, using a quantitative method, this descriptive-analytical research was conducted. Also, data analysis was carried out using factor analysis and one-sample T-test. The sample size consisted

1. This Article is extracted from a Doctoral Dissertation entitled "Analysis of the Role of Political Factors in the National Administrative Division of Kermanshah Province" Under the Supervision of Dr. Hojat Mehkouei at Islamic Azad University, Najafabad Branch.

2. Corresponding Author: Email: hojat_59_m@yahoo.com

of 95 experts and specialists in the field of administrative divisions in the governorate of Kermanshah province. The findings suggest that among the four factors investigated in this article, economic factors have wielded greatest negative impact on the efficiency of the national administrative division in Kermanshah province.

Keywords: Political Organization of Space, Administrative Divisions, Kermanshah Province, Iran

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.83556.1305>

مقاله پژوهشی-مطالعه موردی

مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، سال بیست و دوم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، شماره پیاپی ۴۶

تحلیل نقش عوامل تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری ایران

(مطالعه موردی: استان کرمانشاه^۱)

نگین رسولی (دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)

naazaninzahra@gmail.com

حجت مهکویی (دانشیار گروه جغرافیا، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران، نویسنده مسئول)

hojat_59_m@yahoo.com

امیر گندمکار (دانشیار گروه جغرافیا، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)

aagandomkar@gmail.com

صص ۲۲۸ - ۱۸۷

چکیده

تقسیمات کشوری یکی از راهکارهای مهم حکومتها برای سازماندهی سیاسی فضای کشور به شمار می‌رود. تقسیمات کشوری و تمرکززدایی، شرط ضروری برای ساماندهی فضایی و توسعه و تعادل منطقه‌ای در کشور ایران مطرح می‌گردد. در ایران با توجه به گستره سرزمینی و الگوی سرزمینی اداره کشور که از نوع بسیط می‌باشد، نظام تقسیمات کشوری، متأثر از دستورات و برنامه‌های صادره از پایتخت می‌باشد. بررسی تاریخی استانهای کشور، نشان می‌دهد که از بعد انقلاب اسلامی، از نظر عددی، تعداد استانها افزایش یافته‌اند ولی از نظر کیفی، روند مناسب و مطلوبی در توسعه آنها دیده نمی‌شود. استان کرمانشاه به عنوان یکی از استانهای غربی کشور در راستای نظام تقسیمات کشوری دارای ۱۴ شهرستان، ۳۱ مرکز شهری، ۸۶ دهستان و ۲۷۹۳ آبادی دارای سکنه می‌باشد. هدف اصلی در مقاله، شناخت

۱. این مقاله مستخرج از رساله دکتری دانشجو با عنوان تحلیل نقش عوامل سیاسی در نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با راهنمایی دکتر حجت مهکویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد می‌باشد.

تأثیرگذارترین عامل از میان عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه می‌باشد. سوال اصلی مطرح شده این است که از عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری در استان کرمانشاه کدام عامل بیشترین تأثیرگذاری را داشته است؟ بنابراین با روش کمی و با ماهیت روش توصیفی-تحلیلی این تحقیق انجام شده است. همچنین برای تجزیه و تحلیل یافته‌های مقاله از روش تحلیل عاملی و آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. حجم نمونه مورد نظر، ۹۵ نفر از کارشناسان و متخصصان حوزه تقسیمات کشوری در فرمانداریهای استان کرمانشاه بوده‌اند که به سوالات پاسخ داده‌اند. نتایج یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که عوامل اقتصادی از میان عوامل چهارگانه مورد بررسی در این مقاله، بیشترین تأثیرپذیری نامطلوب را از نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه داشته است.

واژگان کلیدی: سازماندهی سیاسی فضا، تقسیمات کشوری، استان کرمانشاه، ایران

۱. مقدمه

سازماندهی سیاسی فضا یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین وظایف مسئولان کشورها به شمار می‌رود. این امر به منظور مدیریت بهینه و پایدار شدن سرزمین و تأمین امنیت و بهبود اوضاع اجتماعی اقتصادی با هدف حفظ و تداوم یکپارچگی در سطوح ملی، محلی و منطقه‌ای انجام می‌شود. تقسیمات کشوری یکی از راهکارهای مهم حکومت‌ها برای سازماندهی سیاسی فضای کشور است. در دوران معاصر می‌توان به عواملی مانند شاخص‌های علمی و قانونی، شکل حکومت و نوع رژیم سیاسی، جغرافیای قدرت و حمایت، اقلیت‌های اکولوژیک، محیط استراتژیک و فضاهای پیرامونی کشور اشاره کرد. آشکار است که میزان تأثیرگذاری این عوامل در شکل‌گیری واحدهای سیاسی - اداری در دوره‌های مختلف یکسان نبوده است. تقسیم‌بندی فضایی ایران به مناطق مختلف، امری است برای کنترل و اداره بهتر کشور، که نتیجه و حاصل برنامه‌ریزی تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان، به‌ویژه دولتمردان سیاسی است. اما اکنون، حاصل این فرایند، نابرابری شدید منطقه‌ای در ایران بوده که این نابرابری‌ها و نبود تعادل در زمینه سیاسی - اقتصادی - اجتماعی به‌ویژه زمانی که با چالش‌های فرهنگی و سیاسی ترکیب می‌شود، عمیق‌تر می‌شود و تقسیمات کشوری با مشکلاتی همراه می‌شود.

تقسیمات کشوری از مهم‌ترین مسایل سیاسی است که یک نظام سیاسی باید برای انجام برنامه‌ریزی‌های اقتصادی، اجتماعی، فضایی، زیست‌محیطی و... همچنین اداره بهتر سرزمین و بهره‌برداری بیشتر، به آن توجه کند. نظام تقسیمات کشوری تشکیل‌دهنده واحدهای حکومت محلی در محدوده‌های سیاسی واحدهای برنامه‌ریزی هستند و توسعه ملی بر مبنای واحدهای فضایی تقسیمات کشوری استوار است. از این رو، بین نظام تقسیمات کشوری و توسعه ملی رابطه تنگاتنگی وجود دارد. هدف از تقسیمات کشوری که مورد توجه تمام نظام‌های سیاسی است، تسهیل در ارائه خدمات و امکانات برای مناطق مختلف یک کشور و همچنین تسهیل حاکمیت دولت تا پایین‌ترین سطح سیاسی در کشور است. توسعه و تقویت شهرهای متوسط، سیاستی است که با هدف تمرکززدایی انطباق دارد و در درازمدت به ایجاد شرایطی منجر می‌شود که توان فعالیت‌های تولیدی را در درون این کانون‌ها تقویت می‌کند (احمدی‌پور، منصوریان، ۱۳۸۵، ص. ۲۶). استان کرمانشاه به‌عنوان یکی از استان‌های غربی کشور که از نظر موقعیت راهبردی دارای اهمیت است، در نظام تقسیمات کشوری با چالش‌هایی مواجه است. این استان به دلیل وجود تنوع‌های قومی و مذهبی، یکی از استان‌های دارای شرایط خاص کشور است که موقعیت استراتژیکی آن، واقع شدن در محور تهران - بغداد، موقعیت این استان را چند برابر ویژه کرده و باعث شده که شرایط خاص مدیریتی که بیشتر به دلیل دیدگاه امنیتی است بر آن حاکم شود و بر طبق همین دیدگاه تقسیمات انجام‌گرفته در استان به گونه‌ای بوده است که ترکیب شهرستان‌ها نه تنها از لحاظ قومی و مذهبی متنوع باشد، بلکه ترکیبی از چند قوم و مذهب باشد تا زمینه واگرایی‌های قومی و مذهبی را کاهش دهد، این نوع سازماندهی سیاسی فضا نتوانسته سبب انسجام اجتماعی گروه‌های جمعیتی مختلف در پیشبرد اهداف توسعه‌ای استان باشد (رحیمی، سلطانی، بهرامی‌جاف، ۱۴۰۰، ص. ۲۹۴). با توجه به آمارهای موجود درباره وضعیت توسعه‌یافتگی استان کرمانشاه، مسئله اصلی در این مقاله این است که کارآمدی تقسیمات کشوری استان کرمانشاه چه وضعیتی دارد؟ آیا تقسیمات کشوری استان کرمانشاه بر روند توسعه‌یافتگی این استان، با توجه به عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی مؤثر بوده است؟

۲. پیشینه تحقیق

محمودی (۱۳۸۸)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان نقش تقسیمات کشوری در توسعه فضایی استان کرمانشاه (طی دوره دو دهه اخیر)، بیان کرده است که هدف اصلی تقسیمات کشوری، تقسیم کشور به واحدهای همگن برای رشد متوازن است تا از این طریق مدیریت و اداره قلمرو ملی، آسان‌تر شده و ارائه خدمات مناسب‌تر انجام شود. بر این مبنا، تقسیمات کشوری بر ساختار اداری - مدیریتی سرزمین، تسریع توسعه و رشد متوازن ملی تأکید بسزایی دارد. هدف اصلی در این پایان‌نامه، بررسی چگونگی تأثیر نظام تقسیمات کشوری بر توسعه فضایی استان کرمانشاه (طی دوره دو دهه اخیر) بوده است و سؤال اصلی برای رسیدن به این هدف این بوده که تقسیمات کشوری در دو دهه گذشته در استان کرمانشاه چه تأثیری بر توسعه فضایی این استان داشته است؟ نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که تقسیمات کشوری در دو دهه گذشته در استان کرمانشاه موجب تحول‌های فضایی و نبود تعادل ناحیه‌ای در سطح این استان شده است. اعظمی و دبیری (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای با عنوان تحلیل عناصر تهدید سیاسی - امنیتی در نظام تقسیمات کشوری ایران، بیان کرده‌اند که تقسیمات کشوری یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین ابزارهای حکومت در سازماندهی سیاسی فضا به شمار می‌رود. نقش و کارکرد تقسیمات کشوری و ارتباط مستقیم آن با بقاء ملی، تسهیل اعمال اراده حکومت، کنترل فضای سرزمین، و... نشان‌دهنده اهمیت کارکرد سیاسی - امنیتی نظام تقسیمات کشوری است. اما در ایران وجود بعضی از عوامل تهدیدآفرین در نظام تقسیمات کشوری باعث ضعف و ناکارآمدی تقسیمات کشوری موجود در عمل به وظایف خود شده است. در این میان تهدیدهای سیاسی و امنیتی به دلیل ماهیت خود دارای اهمیت بسزایی هستند. در این پژوهش ۷ عامل، شامل افزایش تمرکز سیاسی - اقتصادی، بی‌توجهی به جغرافیای فرهنگی کشور، شکل‌گیری رقابت‌های محلی و ناحیه‌ای، شکل‌گیری حفره‌های دولت، رخنه عوامل غیر رسمی در نظام تقسیمات کشوری، بی‌توجهی به مشارکت مردم، تک عامله بودن قانون تقسیمات کشوری به عنوان مهم‌ترین عناصر تهدید سیاسی - امنیتی نظام تقسیمات کشوری تجزیه و تحلیل شده‌اند.

کاظمی‌نیا و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان آسیب‌شناسی وضع موجود تقسیمات کشوری در ایران، با نگاه به سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، بیان کرده‌اند که تقسیمات کشوری و توسعه

متوازن، مهم‌ترین مسائل مرتبط با امنیت پایدار کشور هستند. با تأملی در وضعیت موجود در تقسیمات کشوری ایران، که از یک طرف متأثر از نبود هماهنگی میان بخش‌های مرتبط با موضوع و از طرف دیگر به دلیل رعایت نکردن شاخص‌ها در قانون و همچنین ناکارآمدی قانون فعلی است، در خیلی از موضوع‌ها، موانع زیادی را برای تحقق سند ۱۴۰۴ به وجود آورده است. این مقاله با هدف بررسی آسیب‌شناسی وضع موجود تقسیمات کشوری در ایران با روش کتابخانه‌ای و میدانی (مصاحبه) انجام شده است. نتایج یافته‌های این مقاله نشان می‌دهند که با توجه به وضعیت کنونی تقسیمات کشوری، برای تحقق و رسیدن به اهداف سند ۱۴۰۴، موانع متعددی وجود دارد.

قادری حاجت و همکاران (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان تبیین نظری رابطه سازماندهی سیاسی فضا و عدالت فضایی، بر این باور هستند که سازماندهی سیاسی هر کشوری در قالب تقسیمات کشوری انجام می‌شود؛ تقسیمات کشوری فرایندی است که در آن، مرزها سرزمین را محدود کرده است. هر حکومت برای اداره بهتر سرزمین و آسان شدن خدمات‌رسانی برای ایجاد توسعه و ایجاد یک عدالت فضایی در کشور نیازمند تقسیم‌بندی سیاسی فضا است. در این پژوهش که از نوع بنیادی است با استفاده از روش کتابخانه‌ای، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری می‌شوند و سپس با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی به بررسی این مسئله پرداخته خواهد شد که آیا سازماندهی سیاسی فضا رابطه‌ای با عدالت فضایی دارد؟ یافته‌ها نشان می‌دهد که اصول و معیارهای اصلی سازماندهی سیاسی فضا را می‌توان در مباحثی چون افزایش احساس رضایت، سهولت در دسترسی به خدمات و خلق فرصت‌های برابر شهروندان و نواحی دسته‌بندی کرد. از آنجایی که عدالت فضایی به‌عنوان یک خروجی در پی برابری نسبی قدرت، فرصت و ثروت در راستای کسب حداکثر مزیت‌ها متناسب با ظرفیت‌ها در راستای ارتقای منزلت شهروندان است، با در نظر داشتن اصول و رویکردهای سازماندهی سیاسی فضا و عدالت فضایی می‌توان ادعا کرد که ارتباط آن‌ها از نوع تعاملی است.

- بویفا و همکاران ۱ (۲۰۱۷)، مقاله‌ای با عنوان «تمرکز سیاسی و مسئولیت دولت»، درباره تمرکززدایی قدرت سیاسی به رشته تحریر درآورده اند. در این مقاله از این صحبت شده است

که چه عواملی تعیین می‌کند که در مناطق ناهمگون، قدرت باید متمرکز و یا غیرمتمرکز باشد و اینکه مرزهای سیاسی بر چه اساسی باید ترسیم شود. همچنین به مقایسه و بررسی مزایای سیستم متمرکز بر فدرال پرداخته شده و به این نتیجه رسیده است سیستم فدرال تنها در صورتی که نواحی جغرافیایی ناهمگون باشد، مناسب خواهد بود.

هالاس و همکاران ۱ (۲۰۱۷)، در مقاله‌ای با عنوان «اصل برابری فضایی در تقسیم اداری کشورهای اروپای مرکزی»، به‌طور کلی بر مفهوم عدالت در علوم اجتماعی پرداخته‌اند. کوشش در تفسیر این مفهوم در زمینه‌ای جغرافیایی و به‌ویژه در زمینه‌ای فضایی است. این مقاله از مفهوم دسترسی برای تعریف اصل برابری فضایی استفاده کرده است. هدف اصلی مقاله پیشنهاد رویکردی برای ارزیابی سطح برابری فضایی در تقسیم اداری یک قلمرو است. به‌منظور تحقق این هدف، مقاله به‌صورت نظری از مفهوم برابری فضایی بحث کرده و آن را با سایر مفاهیم مرتبط مانند کارایی فضایی مرتبط دانسته است. این مقاله بعضی از معیارهای برابری فضایی را پیشنهاد داده و از قلمرو چهار کشور اروپای مرکزی (اتریش، جمهوری چک، مجارستان، اسلواکی) به‌عنوان نمونه‌ای از کاربرد اقدام‌های پیشنهادی و تأیید رویکرد پیشنهادی استفاده کرده است. تجزیه و تحلیل براساس تقسیم‌بندی اداری چهار کشور است و در سطوح سلسله‌مراتبی مختلف که توسط نامگذاری واحدها برای آمار سرزمینی تعریف شده، انجام شده است.

اوستروم ۲ (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای با عنوان «مدل دامنه مدیریت سیاسی سرزمین»، انتشار یافته در مجله Land Use Policy به بررسی انگیزه، الزام‌ها و اهداف سیاسی برای توسعه سرزمین پرداخته‌اند. سرزمین شامل مؤلفه‌های مربوط به اطلاعات عمومی اداره زمین از جمله زمین، آب، زیر سطح و بالاتر از سطح زمین است که علاوه بر این به‌عنوان استاندارد برای نگهداری بالقوه آینده شرح داده شده است.

- یاکامازاکی و همکاران ۳ (۲۰۲۱)، در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی کارایی زیست‌محیطی تقسیمات اداری ۴۲ کشور براساس آثار زیست‌محیطی و تولید ناخالص منطقه‌ای» بیان کرده‌اند که برای گذار به یک جامعه پایدار، هر دولت محلی باید وضعیت فعلی را در بخش اداری خود

1. Marian Halas, Pavel Klapka, Vladimír Bačík, Michal Klobučník

2. Osterum

3. Junya Yamasaki, Norihiro Itsubo, Akito Murayama, Ryoichi Nitani

به درستی شناسایی، اندازه‌گیری و منتشر کند. این مطالعه، ارزیابی کارایی زیست‌محیطی فعالیت‌های انجام‌شده در سطح محلی در سراسر جهان را براساس شاخص‌های ارزش اقتصادی و بار زیست‌محیطی در یک سال (۲۰۱۵) انجام داده است. حوزه‌های هدف ارزیابی، بخش‌های اداری ۴۲ کشور بود که بیشتر اعضای OECD بودند. شاخص کارایی زیست‌محیطی (بدون بعد) با تقسیم واحدهای پولی شاخص زیست‌محیطی USD بر GRP در هر منطقه به صورت کمی تعریف شده است. نتایج ارزیابی نشان داده است که میانگین ارزش کارایی زیست‌محیطی در همه مناطق ۴۲ کشور ۲ / ۳۰ بوده است. از میان این کشورها، شهرهای اصلی (واحد تقسیم اداری) با سه ارزش برتر شامل پاریس (۱ / ۲۱۳)، لندن (۳ / ۱۵۴) و دویلین (۸ / ۱۴۱) هستند. نتایج برای هر بخش بر روی نمودارها و نقشه‌ها به منظور درک موقعیت آن‌ها از دیدگاه‌های زیست‌محیطی و اقتصادی تجسم شد. هرگز چنین ارزیابی در سطح محلی و تحت شرایط مشابه در سطح جهانی انجام نشده است. این مطالعه بینشی را ارائه می‌دهد که به ایجاد یک روش استاندارد برای حسابداری زیست‌محیطی دولت‌های محلی کمک می‌کند.

از آنجاکه تقسیمات کشوری و سازماندهی سیاسی فضا یک موضوع مهم در توسعه فضایی - سرزمینی کشورها است، تحقیقات و پژوهش‌های زیادی در این باره در داخل کشور و در خارج انجام شده است. متغیرهایی مانند توان‌های زیست‌محیطی، عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و جغرافیایی، در تقسیمات کشوری مد نظر هستند. با بررسی هر یک از پیشینه‌ها، مشاهده می‌شود که تقسیمات کشوری در تغییرات و تحولات عدالت فضایی سرزمین نقش اساسی دارد. ایجاد امنیت، برقراری عدالت و توازن فضایی، دسترسی و ارائه خدمات، ساماندهی مرزهای اداری - سیاسی، محیط زیست و ... از متغیرهایی هستند که در هر کدام از آثار پیشینه پژوهش شده‌اند؛ اما آنچه که وجه تمایز و نوآوری این موضوع در این مقاله را نشان می‌دهد، تحلیل نقش عوامل چهارگانه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و جغرافیایی بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه بوده است که با بررسی پیشینه‌های انجام‌شده، پژوهشی که به‌طور خاص این عوامل را بررسی کرده باشد، یافت نشد. در این مقاله که با روش کمی انجام گرفته، این نتیجه حاصل شد که عامل اقتصادی بیشترین تأثیر را بر کارآمد بودن نظام تقسیمات کشوری در استان کرمانشاه داشته است؛ به عبارت دیگر، نظام تقسیمات کشوری نتوانسته است عوامل چهارگانه را ساماندهی

کند و وضعیت اقتصادی بیشترین تأثیرگذاری را بر کارآمد بودن تقسیمات کشوری در این استان داشته است.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این مقاله از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع با روش کمی و ماهیت توصیفی - تحلیلی انجام شده است. در کار میدانی، تعداد ۹۵ نفر برای حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱ از جامعه آماری مرتبط با موضوع از میان کارشناسان فرمانداری‌های استان کرمانشاه، به‌طور هدفمند و در دسترس، انتخاب شده‌اند. همچنین برای تجزیه و تحلیل یافته‌های مقاله از روش تحلیل عاملی و آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. هدف اصلی در این مقاله، شناخت عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه است. سؤال اصلی مطرح شده این است که از عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری در استان کرمانشاه کدام عامل بیشترین تأثیرگذاری را داشته است؟ در پاسخ به این سؤال، انگاره به‌دست آمده این است که از بین عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر کارآمدی نظام تقسیمات کشوری در استان کرمانشاه، عامل اقتصادی بیشترین تأثیرگذاری را دارد.

۴. مبانی نظری

۴.۱. فضا و سازماندهی سیاسی

فضا در کل، شامل، محیط انسانی، محیط طبیعی، ساخت‌های مصنوعی، مردم و جامعه است. اما سیاست همه قوانین و مقررات، بخشنامه‌ها، استراتژی‌ها، سیاست‌های عملی و برنامه‌های

۱. Daryle Morgan: جدول مورگان روشی ساده برای محاسبه حجم نمونه زمانی است که حجم جامعه مشخص باشد. جدولی که به نام جدول مورگان معروف است یکی از پرکاربردترین روش‌ها برای محاسبه حجم نمونه آماری است. استفاده و کاربرد این روش بسیار ساده است. فرض کنید حجم جامعه ۱۰۰ نفر باشد براساس جدول فوق در برابر جامعه به حجم ۱۰۰ نمونه‌ای برابر ۸۰ نفر به عنوان حداقل نمونه مورد نیاز معرفی شده است. به عنوان مثالی دیگر اگر حجم جامعه ۱۱۰ نفر باشد حداقل نمونه مورد نیاز ۸۶ نفر است. حال ممکن است این سؤال مطرح شود که اگر حجم جامعه من بین ۱۰۰ تا ۱۱۰ نفر مثلاً ۱۰۵ نفر باشد چطور حجم نمونه را تشخیص دهیم؟ پاسخ ساده است حداقل حجم نمونه شما بین ۸۰ تا ۸۶ خواهد بود (صفری شالی، ۱۳۹۶، ص ۱۰۵).

توسعه را در بر می‌گیرد. با توجه به تعریفی که از سیاست شد، می‌توان نتیجه گرفت که قوانین نیز نباید ثابت باشد و باید جنبه پویا داشته باشند، تا بتواند در برابر کنش فضا واکنش مناسب را از خود نشان دهد. از طرف دیگر گروه انسانی مقیم، به‌عنوان بخشی از فضا، خود موجودی دینامیک است، که با توجه به شرایط زمانی و مکانی نیازهای متفاوتی برای آن ایجاد شده که فضای ثابت و استاتیک نمی‌تواند جوابگوی نیازهای آن باشد. بنابراین سیاست هر کشور باید آنچنان پویا و به‌روز باشد، که نیازهای جامعه انسانی و فضای زیست آن‌ها را به‌طور بهینه و روزآمد برآورده کند. فضای جغرافیایی از یکسو عرصه فرمانروایی و اعمال اراده سیاسی حکومت و تجلیگاه آرمان‌ها و ارزش‌های ایدئولوژیک آن است و از سوی دیگر حکومت، مسئولیت اداره، تنظیم و تنسيق امور آن را به عهده دارد و متناسب با مقتضیات و شرایط آن و نیز دینامیسم فضایی مربوط، سیاست‌گذاری و نظام تصمیم‌گیری خود را شکل می‌دهد. تحقق فرایندهای مزبور، یعنی اعمال اراده سیاسی بر فضا و مردمان آن، مدیریت امور فضا، تأثیرپذیری سیاست‌ها از مقتضیات و دینامیسم فضا، با الگوی سلسله‌مراتبی مدیریت سیاسی فضا ارتباطی نزدیک دارد (حافظ‌نیا، احمدی‌پور، قادری‌حاجت، ۱۳۸۹، ص. ۱۱۹).

به‌صورت منطقی سازمان و ساختار سیاسی فضا در هر کشوری می‌بایست تسهیل‌کننده توسعه در همه ابعاد باشد. زیرا ساماندهی سیاسی فضا رابطه تنگاتنگی با الگوهای رشد و توسعه اقتصادی و الگوهای کالبدی فضایی دارد. این سازماندهی با دو هدف بهینه‌سازی مکان‌ها و بهینه‌سازی کارکردها و فعالیت‌ها انجام می‌پذیرد. از سوی دیگر، آمایش سرزمین نیز عبارت است از تنظیم روابط بین انسان، سرزمین و فعالیت‌های انسانی در سرزمین، برای استفاده مناسب و پایدار از کلیه امکانات فضایی سرزمین که برای بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع در طی زمان است (حاصلی، افراخته، کریمی‌پور، عبداللهیان، ۱۳۹۸، ص. ۴۴). دولت‌ها از برنامه‌ریزی زمین برای مدیریت توسعه زمین در حوزه‌های قضایی خود استفاده می‌کنند. با این کار، واحد دولتی می‌تواند برای نیازهای جامعه برنامه‌ریزی کند و از منابع طبیعی محافظت کند. برای این منظور، ارزیابی سیستماتیک پتانسیل آب و زمین، گزینه‌های دیگر برای استفاده از زمین و شرایط اقتصادی و اجتماعی، به‌منظور انتخاب و اتخاذ بهترین گزینه‌های استفاده از زمین است. برنامه استفاده از زمین که اغلب یکی از عناصر یک طرح جامع است، چشم‌انداز امکان توسعه آینده در

محلها، مناطق، شهرها یا هر منطقه برنامه‌ریزی شده مشخص را فراهم می‌کند. در واقع آمایش استفاده بهینه و عقلانی و پی بردن به ارزش‌های فضا به منظور کارکردهای مؤثر اقتصادی و اجتماعی است و بنابراین تقسیم کار سرزمین از جنبه‌های مهم آن شمرده می‌شود که از تنظیم کش متقابل بین عوامل انسانی و عوامل محیطی به منظور ایجاد سازمان سرزمینی مبتنی بر بهره‌گیری بهینه از استعدادهای انسانی و محیطی حکایت دارد (رحیمی، سلطانی، بهرامی-جاف، ۱۴۰۰، ص. ۲۸۶).

یکی از واقعیت‌های استراتژی توسعه که دارای نمود فضایی است گسترده نبودن و توسعه مواهب آن در عرصه جغرافیایی کشورها به گونه‌ای همسان است و این خود نشان‌دهنده ماهیت و ذات توسعه یعنی تمرکز طلب بودن آن است. از سال ۱۳۲۷ به بعد اکثر کشورهای در حال توسعه با مطالعات و برنامه‌ریزی منطقه‌ای به دنبال توسعه متعادل و کاهش شکاف توسعه بین مناطق بوده‌اند. در استراتژی توسعه منطقه‌ای، شناخت وضع موجود از حیث ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، طبیعی، جغرافیایی و تلاش برای بهره‌گیری مطلوب از مواهب طبیعی و استعدادهای انسانی (منابع فیزیکی و نهادی) منطقه از گام‌های بنیادی برای سازماندهی فضا به شمار می‌آید (عاطفی، رومینا، قربانی‌نژاد، ۱۳۹۹، ص. ۲۴). باید اشاره کرد که واژه «سازماندهی» برگرفته از واژه «organization» با ریشه یونانی «organon»، به معنای ابزار، آلات و ادوات است و در یک موجود زنده یا ارگانیسم، بخشی است که نقش مشخص دارد. بدیهی است که این واژه اصولاً کاربرد فیزیولوژیکی و تشریحی (آناتومیک) خود را از دست داده است. اما زمانی که سخن از سازماندهی در معنای اقتصادی، اجتماعی یا سیاسی کلمه باشد (همچنان که در اوایل سده نوزدهم معمول بوده) باز واژه با معنای اولیه خود ظاهر می‌شود، یعنی لازم می‌آید تا عوامل گوناگون تشکیل‌دهنده یک مجموعه ارگانیکی، هر یک به پیروی از نظم ویژه و مرتبط با سایر مجموعه‌ها برای رسیدن به هدفی واحد به ایفای نقش پردازند (لاکوست و بئاتریس، ۱۳۹۱، ص. ۳۸۴).

سازماندهی سیاسی فضا اگر مهم‌ترین موضوع دولت‌های مدرن نباشد، بدون تردید یکی از حساس‌ترین و مهم‌ترین موضوعها است که عوامل سیاسی، اجتماعی، تاریخ و فرهنگ یک جامعه را به کمک می‌طلبد. سازماندهی سیاسی فضا تقسیم‌بندی یک پهنه سرزمینی براساس

عوامل و محدوده‌های همگن اجتماعی، محیطی، اقتصادی، سیاسی و اداری به منظور اداره و مدیریت بهینه سرزمین و بهره‌برداری مطلوب و منطقی از منابع در راستای برقراری توسعه پایدار و به منظور ایفای نقش سیاسیات. انتخاب یک نظام تقسیمات کشوری متشکل از زیرمجموعه‌ها و تقسیم کارکردهای اداری مربوط به آن چیزی نیست که به سادگی به مصلحت اداری مربوط شود. آنچه که در اینجا اهمیت دارد پیوندهای عاطفی و سیاسی میان مردم و مکان است (مویر، ۱۳۷۹، ص. ۲۵).

۴.۲. تقسیمات کشوری

تعدیل‌های تقسیمات اداری، مانند تراکم، ارتقاء و لغو، مجموعه‌ای از آثار نامشخص بر توسعه اجتماعی و اقتصادی در مناطق اداری ایجاد می‌کند. تعدیل تقسیمات اداری اغلب به عنوان یک ابزار اداری برای حل مشکلات مربوط به توسعه اقتصادی یا تثبیت تضادها بین یک شهر اصلی و شهرهای مجاور آن استفاده می‌شود. تنظیم دقیق مناطق اداری می‌تواند برای حل مشکلات منطقه‌ای و ارتقای توسعه منطقه‌ای استفاده شود (لی، لیو، کای، ۲۰۲۲، ص. ۱). تقسیمات کشوری در هر فضای جغرافیایی از فرایندی پویا و مستمر پیروی می‌کند. ضرورت‌ها و نیروهایی که در جریان توسعه ملی جوامع بشری تولید می‌شوند، همیشه ساختارهای سیاسی - فضایی موجود را زیر سؤال می‌برند و آن‌ها را وادار به انعطاف و اصلاح یا دگرگونی می‌کنند؛ بنابراین حکومت‌ها ناگزیر از اعمال تغییرهایی در تقسیمات کشوری برای دستیابی به اهداف تعریف‌شده خود در عرصه سیاست داخلی و نیز عمل به تعهدها و وظیفه‌های خود در نظام برنامه‌ریزی برای توسعه سرزمین هستند. توسعه سرزمین دارای مثلثی سه ضلعی است که اضلاع آن عبارت هستند از تقسیمات کشوری، ساختار اداری و میزان اختیارات (ریاحی، افراخته، صالح‌پور، ۱۳۹۹، ص. ۲۰).

تقسیمات کشوری یکی از ابزارهای حکومتی در اداره و کنترل فضای جغرافیای کشور است و تنها درباره کوچک‌ترین کشورهاست، که امکان دارد از پایتخت یک کشور، بدون داشتن یک یا چند طبقه واسط اداری، به طور کامل و مستقیم بر سرزمین کشور حکومت کرد (مویر، ۲۰۰۰،

۲۵۱). نظام تقسیمات کشوری بستر شکل‌یابی نظام مدیریت سرزمینی و تشکیلات اداری، تقسیم سرزمین به واحدهای کوچک‌تر اداری و اختیاراتی نسبی نظام‌های اداری است. دولت‌ها از نظر اداری - سیاسی، قلمرو کشور را به واحدهای کوچک‌تر تقسیم می‌کنند. محدوده کشور در نقاط روستایی به آبادی و در نقاط شهری به شهر و در شهرهای بزرگ به محله، ناحیه و منطقه تقسیم می‌شوند. این نظام سلسله‌مراتبی اداری را تقسیمات کشوری می‌نامند که در هر کشوری با در نظر گرفتن سابقه تاریخی، فرهنگ، شرایط جغرافیایی، اقتصادی و سیاسی و متغیرهای دیگر، متفاوت است. فرایند تقسیمات کشوری در ایران بر پایه شاخص‌های تراکم جمعیت بوده است. در واقع تقسیمات کشوری یکی از ابزارهای مهم حکومت برای سازماندهی سیاسی فضای کشور بوده که در ایران نیز سابقه دیرینه‌ای دارد (احمدی‌پور، میرزایی‌پور، ۱۳۹۰، ص. ۶۶).

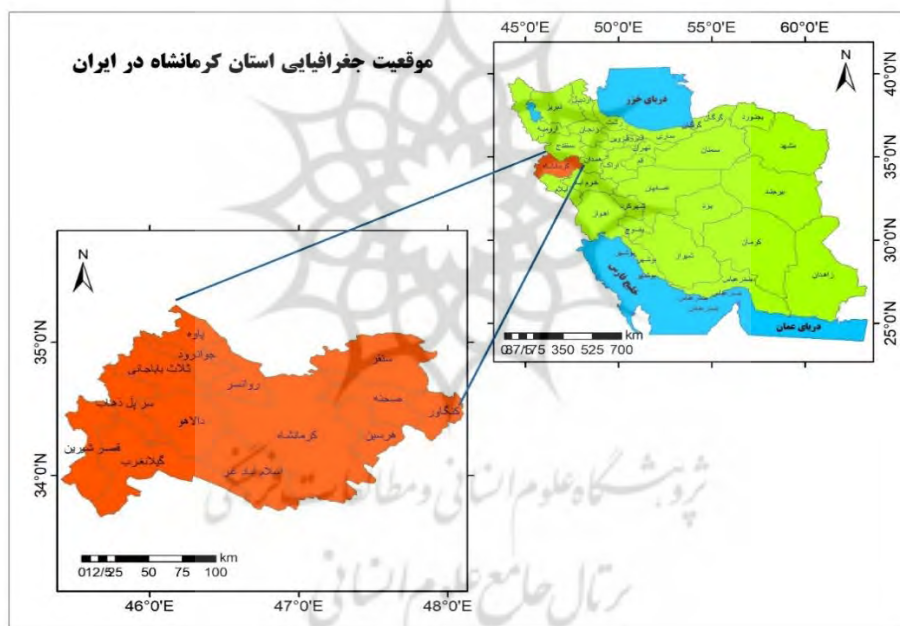
تقسیمات کشوری، سلسله‌مراتبی اداری - سیاسی در تقسیم هر کشور به واحدهای کوچک‌تر به منظور سهولت اداره و تأمین امنیت و بهبود اوضاع اجتماعی و اقتصادی است. این تقسیم‌بندی گاه بر مبنای تاریخ و فرهنگ، اوضاع جغرافیایی و جمعیت و گاه بر اساس ملاحظاتی سیاسی انجام می‌گیرد. گسترش هرچه بیشتر جوامع و توسعه جغرافیایی و جمعیتی حوزه‌های انسانی یکی از الزام‌هایی است که حکومت‌ها را به تجدیدنظر و برقراری تقسیمات کشوری جدید بر اساس مواردی مانند قومیت‌ها و اعمال سیاست‌های اقتصادی و سیاسی خاص، ناگزیر می‌کند. تقسیمات کشوری یکی از ابزارهای حکومتی در اداره و کنترل فضای جغرافیایی کشور است. کارکرد تقسیمات کشوری را به صورت «تأمین خدمات و امکانات برای مناطق نیازمند و تسهیل حاکمیت دولت تا پایین‌ترین رده سیاسی» می‌توان بیان کرد. کارکرد تقسیمات کشوری در بعد سیاسی به سطح‌بندی قدرت در فضای سرزمینی، در بعد اداری به تمرکز یا نبود تمرکز در حیطه اختیارات و در بعد جغرافیایی به نحوه تقسیم‌بندی فضای سرزمینی بر مبنای عوامل قومی، زبانی، فرهنگی، مذهبی، جمعیتی و ... است (رحیمی، سلطانی، بهرامی‌جاف، ۱۴۰۰، ص. ۲۸۷).

۵. معرفی محدوده مورد مطالعه

۵.۱. استان کرمانشاه

کرمانشاه یکی از استان‌های غربی ایران است. این استان ناحیه‌ای کوهستانی است که در بین فلات ایران و جلگه میان‌رودان و در بین مدار جغرافیایی ۳۹° ۲۰' ۴۵" تا ۵۸° ۱' ۴۸" طول جغرافیایی

شرقی و ۳۳ ۳۷ ۸ تا ۳۵ ۱۷ ۱۸ عرض جغرافیایی شمالی قرار گرفته است. وسعت استان کرمانشاه ۲۴۶۳۶۰۰ هکتار است و در ارتفاع ۱۳۲۲ متری از سطح دریا واقع شده است. جمعیت استان در سرشماری ۱۳۹۵ برابر با ۱۹۴۵۲۲۷ نفر بوده است که از این تعداد، ۱۳۵۵۰۹۴ نفر در مناطق شهری و ۵۸۶۶۲۱ نفر در مناطق روستایی زندگی می‌کرده‌اند (سبزقبایی، دشتی، جعفرزاده، بزم آرابلشتی، ۱۳۹۵، ص. ۳۹-۳۸)؛ (حیدری ساربان، باختر، زیارتی، ۱۳۹۷، ص. ۶۲). استان کرمانشاه دارای ۵ مرز رسمی با کشور عراق است و تنها استانی است که با هر دو بخش اقلیم کردستان عراق و بخش عرب‌نشین کشور عراق دارای مرز مشترک است. این استان از طریق مرزهای خود به دو استان حلبچه و دیاله در کشور عراق متصل می‌شود. مرزهای استان کرمانشاه با کشور عراق عبارتند از گذرگاه مرزی خسروی، گذرگاه مرزی پرویزخان، شوشمی، شیخ‌صله و سومار.

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی استان کرمانشاه در ایران

مأخذ: نگارندگان

۶. یافته‌های تحقیق

۶.۱. بررسی آمار توصیفی و سؤال‌های پرسشنامه

۶.۱.۱. جنس و سن پاسخگویان

بررسی توزیع فراوانی افراد پاسخگو به سؤال‌های پرسشنامه در جدول ۱ نشان می‌دهد که ۲۵ نفر زن و ۶۱ نفر مرد براساس جنس خود، پاسخ داده‌اند. با توجه به جدول ۱، ۱۹ نفر در گروه سنی ۳۰ - ۲۵ سال، ۳۶ نفر در گروه سنی ۴۰ - ۳۰ سال، ۲۸ نفر در گروه سنی ۵۰ - ۴۰ سال و ۱ نفر بالای ۵۰ سال براساس سن خود پاسخ داده‌اند.

جدول ۱. توزیع فراوانی جنس و سن پاسخگویان

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

جنس- سن		فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	گروه سنی
جنس	زن	۲۵	۲۶/۳	۱۹	۲۰	۲۵-۳۰
				۳۶	۳۷/۹	۳۰-۴۰
	مرد	۶۱	۶۴/۲	۲۸	۲۹/۵	۴۰-۵۰
				۱	۱/۱	+۵۰
مجموع		۸۶	۹۰/۵	۸۴	۸۸/۴	مجموع
بدون جواب		۹	۹/۵	۱۱	۱۱/۶	بدون جواب
جمع کل		۹۵	۱۰۰	۹۵	۱۰۰	جمع کل

با توجه به جدول ۲، پاسخگویان به سؤال‌های پرسشنامه، ۴۲ نفر دارای مدرک کارشناسی، ۳۸ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۳ نفر دارای مدرک دکتری بوده‌اند.

جدول ۲. توزیع فراوانی مدرک تحصیلی پاسخگویان

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

میزان تحصیلات		فراوانی	درصد فراوانی
مدرک	کارشناسی	۴۲	۴۴/۲
	کارشناسی ارشد	۳۸	۴۰
	دکتری	۳	۳/۲
	مجموع	۸۳	۸۷/۴
بدون جواب		۱۲	۱۲/۶
جمع کل		۹۵	۱۰۰

همان گونه در جدول ۳ مشاهده می شود پاسخگویان به سؤال های پرسشنامه ها ۱۴ نفر دارای مدرک مدیریت، ۷ نفر دارای مدرک جغرافیا، ۷ نفر دارای مدرک علوم سیاسی و ۵۱ نفر دارای مدرک سایر رشته ها بوده اند.

جدول ۳. توزیع فراوانی رشته تحصیلی پاسخگویان

مأخذ: یافته های نویسندگان

		فراوانی	درصد فراوانی
رشته	مدیریت	۱۴	۱۴/۷
	جغرافیا	۷	۷/۴
	علوم سیاسی	۷	۷/۴
	سایر	۵۱	۵۳/۷
	مجموع	۷۹	۸۳/۲
	بدون جواب	۱۶	۱۶/۸
جمع کل		۹۵	۱۰۰

بررسی سابقه کار پاسخگویان پرسشنامه ها در جدول ۴ نشان می دهد که ۳۷ نفر از افراد پاسخگو دارای سابقه کار زیر ۱۰ سال، ۳۳ نفر دارای سابقه کار ۱۰ - ۲۰ سال، ۱۴ نفر دارای سابقه کار بالای ۲۰ سال بوده اند.

جدول ۴. توزیع فراوانی سابقه کار پاسخگویان

مأخذ: یافته های نویسندگان

		فراوانی	درصد فراوانی
سن	زیر ۱۰ سال	۳۷	۳۸/۹
	۱۰-۲۰ سال	۳۳	۳۴/۷
	بالای ۲۰ سال	۱۴	۱۴/۷
	مجموع	۸۴	۸۸/۴
	بدون جواب	۱۱	۱۱/۶
جمع کل		۹۵	۱۰۰

در جدول ۵ توزیع فراوانی افراد هر شهرستان استان کرمانشاه که پرسشنامه را تکمیل نموده اند، نشان داده شده است.

جدول ۵. توزیع فراوانی شهرستان پاسخگویان

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

کارمندان فرمانداریها		فراوانی	درصد فراوانی	
شهرستان	صحنه	۶	۶/۳	
	گیلان غرب	۳	۳/۲	
	هرسین	۴	۴/۲	
	سرپل	۶	۶/۳	
	اسلام‌آباد غرب	۶	۶/۳	
	دالاهو	۶	۶/۳	
	قصرشیرین	۵	۵/۳	
	روانسر	۴	۴/۲	
	پاوه	۴	۴/۲	
	کرمانشاه (استانداری)	۱۰	۱۰/۵	
	سنقر	۴	۴/۲	
	ثلاث باباجانی	کارمند	۵	۵/۳
		مأمور	۱۰	۱۰/۵
		نیروی انتظامی		
	جوانرود	۶	۶/۳	
کنگاور	۶	۶/۳		
تازه‌آباد	۱۰	۱۰/۵		
جمع کل	۹۵	۱۰۰		

۶.۱.۲. بررسی فراوانی سؤالات عامل‌های پرسشنامه

بررسی توزیع فراوانی افراد پاسخگو به سؤالات عامل‌های سیاسی پرسشنامه‌های مورد مطالعه در جدول ۶ نشان‌دهنده آن است که گزینه بسیار کم ۱۸۰ مرتبه، گزینه کم ۱۹۴ مرتبه، گزینه متوسط ۳۳۳ مرتبه، گزینه زیاد ۲۶۸ مرتبه و گزینه بسیار زیاد ۱۵۲ مرتبه انتخاب شده‌اند.

جدول ۶. فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به عامل سیاسی در سؤال‌های پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسنده

سؤال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱	فراوانی	۲۲	۱۲	۲۵	۲۸
	درصد فراوانی	۲۳/۲	۱۲/۶	۲۶/۳	۲۹/۵
۲	فراوانی	۱۴	۲۹	۳۵	۱۲
	درصد فراوانی	۱۴/۷	۳۰/۵	۳۶/۸	۱۲/۶
۳	فراوانی	۱۰	۱۷	۳۱	۲۷
	درصد فراوانی	۱۰/۵	۱۷/۹	۳۲/۶	۲۸/۴
۴	فراوانی	۱۲	۹	۲۱	۲۸
	درصد فراوانی	۱۲/۶	۹/۵	۲۲/۱	۲۹/۵
۵	فراوانی	۱۲	۱۰	۳۲	۲۶
	درصد فراوانی	۱۲/۶	۱۰/۵	۳۳/۷	۲۷/۴
۶	فراوانی	۱۳	۲۱	۲۴	۲۰
	درصد فراوانی	۱۳/۷	۲۲/۱	۲۵/۳	۲۱/۱
۷	فراوانی	۱۱	۱۰	۲۲	۲۷
	درصد فراوانی	۱۱/۶	۱۰/۵	۲۳/۲	۲۸/۴
۸	فراوانی	۱۷	۱۳	۱۹	۲۱
	درصد فراوانی	۱۷/۹	۱۳/۷	۲۰	۲۲/۱
۹	فراوانی	۱۸	۱۷	۳۱	۱۵
	درصد فراوانی	۱۸/۹	۱۷/۹	۳۲/۶	۱۵/۸
۱۰	فراوانی	۲۰	۲۱	۳۳	۱۷
	درصد فراوانی	۲۱/۱	۲۲/۱	۳۴/۷	۱۷/۹
۱۱	فراوانی	۱۳	۱۴	۳۱	۲۴
	درصد فراوانی	۱۳/۷	۱۴/۷	۳۲/۶	۲۵/۳
۱۲	فراوانی	۱۸	۲۱	۲۹	۲۳
	درصد فراوانی	۱۸/۹	۱۲/۶	۳۰/۵	۲۴/۲
مجموع		۱۸۰	۱۹۴	۳۳۳	۲۶۸

توزیع فراوانی پاسخگویان به سؤال‌های عامل جغرافیایی در جدول ۷ نشان‌دهنده آن است که گزینه بسیار کم ۶۵ مرتبه، گزینه کم ۶۲ مرتبه، گزینه متوسط ۱۵۲ مرتبه، گزینه زیاد ۱۶۵ مرتبه و گزینه بسیار زیاد ۸۹ مرتبه انتخاب شده‌اند.

جدول ۷. فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به عامل جغرافیایی در سؤال‌های پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

سؤال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱	۱۲	۱۰	۲۶	۳۰	۱۷
درصد فراوانی	۱۲/۶	۱۰/۵	۲۷/۴	۳۱/۶	۱۷/۹
۲	۴	۲۰	۳۰	۳۱	۹
درصد فراوانی	۴/۲	۲۱/۱	۳۱/۶	۳۲/۶	۹/۵
۳	۱۶	۶	۲۴	۲۸	۲۰
درصد فراوانی	۱۶/۸	۶/۳	۲۵/۳	۲۹/۵	۲۱/۱
۴	۱۰	۱۵	۳۳	۲۱	۱۶
درصد فراوانی	۱۰/۵	۱۵/۸	۳۴/۷	۲۲/۱	۱۶/۸
۵	۹	۱۵	۳۰	۲۳	۱۸
درصد فراوانی	۹/۵	۱۵/۸	۳۱/۶	۲۴/۲	۱۸/۹
۶	۱۴	۱۱	۲۹	۳۲	۹
درصد فراوانی	۱۴/۷	۱۱/۶	۳۰/۵	۳۳/۷	۹/۵
مجموع	۶۵	۶۲	۱۴۲	۱۶۵	۸۹

طبق جدول ۸ فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به سؤال‌های عامل اقتصادی، نشان‌دهنده آن است که گزینه بسیار کم ۹۶ مرتبه، گزینه کم ۱۰۱ مرتبه، گزینه متوسط ۱۷۷ مرتبه، گزینه زیاد ۱۳۰ مرتبه و گزینه بسیار زیاد ۶۳ مرتبه انتخاب شده‌اند.

جدول ۸. فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به عامل اقتصادی در سؤال‌های پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

سؤال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱	۲۶	۱۵	۲۷	۱۴	۱۳
درصد فراوانی	۲۷/۷	۱۵/۸	۲۸/۴	۱۴/۷	۱۳/۷
۲	۱۳	۲۰	۲۸	۲۲	۱۲

سوال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
	۱۳/۷	۲۱/۱	۲۹/۵	۲۳/۲	۱۲/۶
۳	فراوانی	۱۲	۳۴	۲۲	۹
	درصد فراوانی	۱۲/۶	۱۷/۹	۳۵/۸	۲۳/۲
۴	فراوانی	۱۵	۲۳	۲۵	۱۲
	درصد فراوانی	۱۵/۸	۱۸/۹	۲۴/۲	۲۶/۳
۵	فراوانی	۱۰	۳۸	۲۱	۱۲
	درصد فراوانی	۱۰/۵	۱۴/۷	۴۰	۲۲/۱
۶	فراوانی	۲۰	۲۷	۲۶	۵
	درصد فراوانی	۲۱/۱	۱۷/۹	۲۸/۴	۵/۳
مجموع	۹۶	۱۰۱	۱۷۷	۱۳۰	۶۳

فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به سؤال‌های عامل اجتماعی در جدول ۹ ارائه شده است. طبق این جدول، گزینه بسیار کم ۸۷ مرتبه، گزینه کم ۱۴۱ مرتبه، گزینه متوسط ۲۱۸ مرتبه، گزینه زیاد ۱۵۱ مرتبه و گزینه بسیار زیاد ۶۰ مرتبه انتخاب شده‌اند.

جدول ۹. فراوانی پاسخ‌های داده‌شده به عامل اجتماعی سؤال‌های پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

سؤال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱	فراوانی	۲۲	۱۷	۲۶	۲۳
	درصد فراوانی	۲۳/۲	۱۷/۹	۲۷/۴	۲۴/۲
۲	فراوانی	۸	۳۰	۲۷	۹
	درصد فراوانی	۸/۴	۳۱/۶	۲۸/۴	۲۱/۱
۳	فراوانی	۱۲	۲۱	۲۵	۹
	درصد فراوانی	۱۲/۶	۲۲/۱	۲۶/۳	۲۸/۴
۴	فراوانی	۱۲	۱۹	۳۵	۲۰
	درصد فراوانی	۱۲/۶	۲۰	۳۶/۸	۲۱/۱
۵	فراوانی	۱۳	۲۱	۳۰	۲۳
	درصد فراوانی	۱۳/۷	۲۲/۱	۳۱/۶	۲۴/۲
۶	فراوانی	۵	۱۷	۴۱	۱۹
	درصد فراوانی	۵/۳	۱۷/۹	۴۳/۲	۲۰

سؤال	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۷	۱۵	۱۶	۳۴	۱۹	۱۰
	۱۵/۸	۱۶/۸	۳۵/۸	۲۰	۱۰/۵
مجموع	۸۷	۱۴۱	۲۱۸	۱۵۱	۶۰

۶.۱.۳. تحلیل عاملی

به منظور انجام تحلیل عاملی بر داده‌های مورد مطالعه، ابتدا آزمون KMO بر آن‌ها انجام می‌شود تا مشخص شود که انجام تحلیل عاملی بر آن‌ها مناسب است یا خیر. با توجه به جدول ۱۰ که نتایج این آزمون را نشان می‌دهد، از آنجاکه مقدار KMO بیش از ۰/۶۷ است، بنابراین استفاده از تحلیل عاملی مناسب است.

جدول ۱۰. نتایج آزمون KMO و بارتلت

آزمون KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy)	
۰/۶۷	کرویت بارتلت
۹۰۰/۹۳	Df
۴۶۵	سطح معناداری
۰	

با اعمال تحلیل عاملی به روش چرخش واریانس واریمکس بر داده‌های مورد مطالعه مشخص شد که ۱۰ عامل در مجموع بیش از ۹۰ درصد واریانس تجمعی را تبیین کرده است. عامل اول ۲۲/۳، عامل دوم ۷/۷۵، عامل سوم ۶/۷۴، عامل چهارم ۶/۰۲، عامل پنجم ۵/۷۴، عامل ششم ۴/۵۶، عامل هفتم ۱/۳۱، عامل هشتم ۱/۳، عامل نهم ۱/۱۶، عامل دهم ۱/۰۶ درصد از واریانس را دربردارند. در جدول ۱۱ مقادیر واریانس‌ها نشان داده شده است. طبق واریانس و واریانس تجمعی ۱۰ عامل اصلی مشخص شده نیز عامل اول ۱۰/۸۹، عامل دوم ۸/۳۸، عامل سوم ۷/۲۶، عامل چهارم ۷/۱۵، عامل پنجم ۶/۹۶، عامل ششم ۶/۱۱، عامل هفتم ۵/۶۳، عامل هشتم ۵/۶۲، عامل نهم ۵/۵۸، عامل دهم ۵/۱۶ درصد از واریانس داده‌ها را تبیین می‌کند.

جدول ۱۱. آماره‌های مربوط به مؤلفه‌های استخراج شده از تحلیل عاملی برای ۱۰ عامل

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

عامل	مقادیر ویژه اولیه			مجموع استخراج بارهای مربع شده			مجموع واریانس‌ها پس از دوران		
	مجموع	از کل واریانس توضیح داده شده	% از کل واریانس تجمعی	مجموع	از کل واریانس توضیح داده شده	% از کل واریانس تجمعی	مجموع	از کل واریانس توضیح داده شده	% از کل واریانس تجمعی
۱	۶/۹۱	۲۲/۳	۲۲/۳	۶/۹۱	۲۲/۳	۲۲/۳	۳/۳۷	۱۰/۸۹	۱۰/۸۹
۲	۲/۴	۷/۷۵	۳۰/۰۶	۲/۴	۷/۷۵	۳۰/۰۶	۲/۶	۸/۳۸	۱۹/۲۸
۳	۲/۰۹	۶/۷۴	۳۶/۸۱	۲/۰۹	۶/۷۴	۳۶/۸۱	۲/۲۵	۷/۲۶	۲۶/۵۴
۴	۱/۸۶	۶/۰۲	۴۲/۸۳	۱/۸۶	۶/۰۲	۴۲/۸۳	۲/۲۱	۷/۱۵	۳۳/۷
۵	۱/۷۸	۵/۷۴	۴۸/۵۸	۱/۷۸	۵/۷۴	۴۸/۵۸	۲/۱۵	۶/۹۶	۴۰/۶۶
۶	۱/۴۱	۴/۵۶	۵۳/۱۴	۱/۴۱	۴/۵۶	۵۳/۱۴	۱/۸۹	۶/۱۱	۴۶/۷۸
۷	۱/۳۱	۴/۲۵	۵۷/۴	۱/۳۱	۴/۲۵	۵۷/۴	۱/۷۴	۵/۶۳	۵۲/۴۲
۸	۱/۳	۴/۲	۶۱/۶	۱/۳	۴/۲	۶۱/۶	۱/۷۴	۵/۶۲	۵۶/۰۴
۹	۱/۱۶	۳/۷۶	۶۵/۳۶	۱/۱۶	۳/۷۶	۶۵/۳۶	۱/۷۳	۵/۵۸	۶۳/۶۳
۱۰	۱/۰۶	۳/۴۳	۶۸/۷۹	۱/۰۶	۳/۴۳	۶۸/۷۹	۱/۶	۵/۱۶	۶۸/۷۹
۱۱	۰/۹۹	۳/۲	۷۲	-	-	-	-	-	-
۱۲	۰/۹	۲/۹۱	۷۴/۹۱	-	-	-	-	-	-
۱۳	۰/۸۸	۲/۸۴	۷۷/۷۵	-	-	-	-	-	-
۱۴	۰/۸۴	۲/۷۳	۸۱/۴۹	-	-	-	-	-	-
۱۵	۰/۷	۲/۲۶	۸۲/۷۶	-	-	-	-	-	-
۱۶	۰/۶۳	۲/۰۳	۸۴/۷۹	-	-	-	-	-	-
۱۷	۰/۵۵	۱/۷۸	۸۶/۵۷	-	-	-	-	-	-
۱۸	۰/۵۳	۱/۷۳	۸۸/۳۱	-	-	-	-	-	-
۱۹	۰/۵۱	۱/۶۷	۸۹/۹۸	-	-	-	-	-	-
۲۰	۰/۴۶	۱/۴۸	۹۱/۴۷	-	-	-	-	-	-
۲۱	۰/۴۱	۱/۳۲	۹۲/۸	-	-	-	-	-	-
۲۲	۰/۳۵	۱/۱۲	۹۳/۹۲	-	-	-	-	-	-
۲۳	۰/۳۲	۱/۰۵	۹۴/۹	-	-	-	-	-	-
۲۴	۰/۲۹	۰/۹۵	۹۵/۹	-	-	-	-	-	-

مجموع واریانس‌ها پس از دوران			مجموع استخراج بارهای مربع شده			مقادیر ویژه اولیه			عامل
% از کل واریانس تجمعی	% از کل واریانس توضیح داده شده	مجموع	% از کل واریانس تجمعی	% از کل واریانس توضیح داده شده	مجموع	% از کل واریانس تجمعی	% از کل واریانس توضیح داده شده	مجموع	
-	-	-	-	-	-	۹۶/۷۹	۰/۸۶	۰/۲۶	۲۵
-	-	-	-	-	-	۹۷/۵	۰/۷۱	۰/۲۲	۲۶
-	-	-	-	-	-	۹۸/۱۳	۰/۶۲	۰/۱۹	۲۷
-	-	-	-	-	-	۹۸/۷۳	۰/۶	۰/۱۸	۲۸
-	-	-	-	-	-	۹۹/۲۳	۰/۵	۰/۱۵	۲۹
-	-	-	-	-	-	۹۹/۶۶	۰/۴۲	۰/۱۳	۳۰
-	-	-	-	-	-	۱۰۰	۰/۳۳	۰/۱	۳۱

تغییرات مقادیر ویژه با عامل‌ها را می‌توان در شکل ۲ مشاهده کرد. این شکل برای تعیین تعداد بهینه عامل‌ها به کار می‌رود. همان‌گونه که مشاهده می‌شود از عامل دهم به بعد مقادیر ویژه کم می‌شود؛ بنابراین می‌توان ۱۰ عامل اول را به‌عنوان عواملی که بیشترین تأثیر را بر تعیین مقدار واریانس دارند تعیین کرد.

از آنجا که هدف تحلیل عاملی، کاهش متغیرها و تبدیل آن‌ها به عامل‌های جدید است؛ بنابراین بارعاملی تک‌تک متغیرها در جدول ۱۲ نشان داده شده است. در هر عامل گویه‌هایی که بیشترین مقدار را داشته‌اند نشان‌دهنده تأثیر بیشتر آن‌ها در آن عامل بوده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود در عامل اول گویه‌های E2, E1, E5, E3, E4 بیش از سایر گویه‌ها تأثیر داشته‌اند. با توجه به اینکه گویه‌هایی که مربوط به عوامل اقتصادی هستند بزرگ‌تر از سایر گویه‌ها هستند و از این رو نتیجه‌گیری می‌شود که عامل اول عامل اقتصادی می‌باشد. با توجه به سؤال‌های عامل اقتصادی می‌توان بیان نمود که در عامل اول بزرگ‌ترین مشکل در تقسیمات سیاسی استان کرمانشاه می‌باشد.

برای عامل دوم، گویه‌های P10, E6, S5, P11, G6, P8, G1, G1, بیشترین نقش را داشته‌اند. با توجه به اینکه عوامل سیاسی و جغرافیایی به صورت مشترک بیشترین تأثیر را داشته‌اند، گویه‌های جغرافیایی و سیاسی که بیشترین تأثیر را داشته‌اند نشان‌دهنده آن هستند که گویه‌هایی که مربوط به تقسیمات کشوری هستند تأثیرگذارتر از سایر گویه‌ها بوده‌اند؛ از این رو، عامل دوم تقسیمات کشوری است که ضعف در سیستم تقسیمات کشوری بزرگ‌ترین مشکل آن است. در عامل سوم به ترتیب گویه‌های P1, P4, P7, P3, E1 بیشترین تأثیر را داشته‌اند. با توجه به اینکه گویه‌های عوامل سیاسی نقش بیشتری داشته‌اند، از این رو عامل سوم به عنوان عامل سیاسی انتخاب می‌شود. گویه‌هایی که در این عامل تأثیرگذار بوده‌اند نشان‌دهنده آن هستند که مشکل‌های سیاسی در این استان وجود دارد که بیش از سایر فاکتورها تأثیرگذار بوده و باعث انتخاب این عامل به عنوان عامل سوم شده است.

جدول ۱۲. ماتریس عاملی دوران یافته

عامل‌ها	مؤلفه‌ها									
	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم	عامل هفتم	عامل هشتم	عامل نهم	عامل دهم
P1	۰/۲۱۲	-۰/۰۳۷	۰/۷۲۴	۰/۰۱۷	۰/۱۶۸	-۰/۰۴۲	-۰/۰۳۴	۰/۰۵۷	-۰/۰۲۹	-۰/۰۵۸
P2	۰/۲۶۱	۰/۲۴۶	۰/۲۸۰	۰/۲۹۸	-۰/۰۲۵	۰/۱۷۵	-۰/۰۸۸	۰/۲۲۱	-۰/۰۴۲	-۰/۱۶۴
P3	۰/۱۵۱	۰/۱۷۲	۰/۴۱۲	۰/۴۴۲	۰/۴۴۹	-۰/۱۰۰	۰/۰۱۳	۰/۱۹۱	-۰/۰۸۰	-۰/۰۰۱
P4	۰/۰۲۹	۰/۱۷۳	۰/۶۵۳	۰/۰۵۳	۰/۰۲۲	۰/۳۵۴	-۰/۲۲۳	۰/۰۹۷	-۰/۰۷۳	۰/۲۳۲
P5	۰/۱۳۲	۰/۰۹۸	۰/۱۱۰	۰/۷۶۹	۰/۰۷۵	۰/۰۱۴	-۰/۰۸۶	-۰/۰۲۹	۰/۰۶۷	۰/۱۶۵

مؤلفه‌ها										عامل‌ها
عامل دهم	عامل نهم	عامل هشتم	عامل هفتم	عامل ششم	عامل پنجم	عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	
۰/۳۶۰	-۰/۰۳۰	۰/۳۲۹	-۰/۱۱۲	۰/۴۷۸	۰/۰۷۷	۰/۰۸۷	۰/۰۶۱	۰/۰۴۱	۰/۳۸۸	P6
۰/۱۷۸	۰/۲۵۸	۰/۱۸۱	۰/۲۷۵	۰/۳۴۵	-۰/۳۵۶	۰/۲۶۳	۰/۴۹۴	-۰/۰۸۴	۰/۱۰۴	P7
۰/۲۵۲	۰/۰۸۹	۰/۳۹۰	۰/۱۶۱	۰/۱۶۹	-۰/۲۶۸	۰/۳۱۳	۰/۲۱۳	۰/۳۹۱	۰/۰۳۴	P8
۰/۴۳۰	-۰/۳۰۲	۰/۲۵۱	۰/۱۵۰	-۰/۱۱۶	۰/۴۱۰	۰/۳۱۰	-۰/۰۱۰	۰/۱۶۲	۰/۲۴۳	P9
۰/۲۱۵	-۰/۱۵۵	-۰/۰۲۱	۰/۲۲۰	-۰/۰۴۶	۰/۰۳۸	۰/۱۸۰	۰/۱۳۶	۰/۷۴۹	-۰/۰۱۹	P10
۰/۲۳۴	-۰/۰۱۵	۰/۲۳۹	-۰/۰۳۲	-۰/۱۷۵	۰/۳۵۵	۰/۱۷۹	-۰/۰۲۲	۰/۴۹۹	۰/۱۶۹	P11
۰/۰۳۱	۰/۰۴۵	۰/۸۹۸	۰/۰۱۲	۰/۱۱۵	۰/۰۶۰	-۰/۱۰۷	۰/۱۲۲	۰/۰۷۱	۰/۰۱۶	P12
-۰/۲۴۳	-۰/۰۵۹	۰/۳۵۹	-۰/۰۴۲	۰/۴۵۵	۰/۳۲۲	-۰/۰۹۶	۰/۱۷۵	۰/۳۸۰	۰/۱۴۹	G1
-۰/۰۸۶	۰/۱۰۴	۰/۰۱۵	۰/۳۴۵	۰/۰۹۶	۰/۶۲۰	۰/۰۹۴	۰/۱۰۵	۰/۳۲۲	۰/۰۱۶	G2
-۰/۰۱۰	۰/۸۷۲	۰/۱۳۸	-۰/۱۴۰	۰/۰۷۸	۰/۱۲۵	۰/۱۲۹	۰/۰۱۴	-۰/۰۹۹	۰/۰۱۸	G3
۰/۱۳۶	۰/۱۹۸	-۰/۰۵۰	-۰/۱۲۸	۰/۱۶۷	۰/۷۰۸	۰/۰۰۹	۰/۱۰۶	-۰/۱۱۳	۰/۱۹۳	G4
-۰/۰۷۸	۰/۰۶۲	۰/۰۵۶	۰/۰۰۴	۰/۸۳۳	۰/۰۷۷	۰/۰۸۸	۰/۰۹۹	-۰/۰۵۵	۰/۰۸۳	G5
۰/۱۲۰	۰/۴۴۰	-۰/۳۶۰	۰/۲۶۵	-۰/۰۲۶	۰/۱۸۸	-۰/۱۰۷	۰/۲۸۰	۰/۴۲۸	۰/۲۷۱	G6
۰/۱۰۲	۰/۱۹۳	-۰/۰۶۴	۰/۱۹۴	۰/۰۳۱	۰/۰۵۶	-۰/۰۴۱	۰/۴۱۰	۰/۰۹۴	۰/۳۷۲	E1
۰/۱۱۹	-۰/۰۴۶	-۰/۰۵۱	۰/۱۳۵	۰/۰۸۲	-۰/۰۸۳	۰/۲۹۹	-۰/۰۱۷	۰/۰۱۹	۰/۷۸۷	E2
۰/۰۷۱	-۰/۱۵۱	۰/۰۸۸	۰/۱۵۸	-۰/۰۸۵	۰/۲۶۴	۰/۰۵۴	۰/۱۵۲	۰/۰۶۱	۰/۵۸۴	E3
-۰/۲۸۹	۰/۱۷۴	۰/۰۳۵	۰/۲۶۰	۰/۰۱۲	-۰/۱۰۶	۰/۰۸۸	۰/۲۳۶	۰/۲۶۴	۰/۵۶۸	E4
-۰/۰۵۰	-۰/۰۲۳	۰/۰۸۲	-۰/۰۴۵	۰/۱۴۹	۰/۳۱۶	۰/۲۷۵	-۰/۰۳۰	۰/۱۵۵	۰/۶۰۴	E5
-۰/۰۰۳	-۰/۰۱۹	۰/۲۰۶	-۰/۱۵۳	-۰/۰۱۸	-۰/۰۲۲	۰/۰۳۳	۰-/۱۱۰	۰/۷۱۰	۰/۴۳۷	E6
-۰/۰۴۵	-۰/۰۸۲	۰/۰۱۸	-۰/۱۶۸	۰/۲۱۰	۰/۲۱۳	-۰/۰۸۱	۰/۳۳۱	۰/۲۸۵	۰/۵۲۲	S1
-۰/۰۰۴	۰/۲۰۶	۰/۰۲۵	-۰/۳۳۶	-۰/۳۷۱	۰/۰۹۷	۰/۲۷۳	۰/۲۸۵	۰/۱۴۹	۰/۳۱۱	S2
-۰/۰۳۵	۰/۰۸۸	۰/۰۲۳	-۰/۷۰۸	-۰/۰۲۴	۰/۰۳۰	-۰/۰۱۴	۰/۱۴۶	-۰/۰۶۳	-۰/۱۲۸	S3
۰/۸۵۰	۰/۰۸۷	۰/۰۰۱	۰/۰۶۹	-۰/۰۴۳	۰/۰۳۳	۰/۰۷۹	۰/۰۷۷	۰/۱۳۹	۰/۰۲۲	S4
-۰/۱۲۹	-۰/۲۳۵	-۰/۲۱۷	-۰/۰۰۱	۰/۱۷۷	۰/۱۰۹	۰/۴۶۱	۰/۰۱۳	۰/۵۰۸	۰/۱۸۲	S5
۰/۰۱۰	۰/۰۱۰	-۰/۰۹۷	۰/۴۰۹	۰/۰۸۳	۰/۰۱۲	۰/۶۱۷	-۰/۱۳۰	۰/۱۲۲	۰/۳۰۱	S6
۰/۱۲۱	۰/۰۴۵	۰/۱۳۵	۰/۵۲۸	-۰/۳۰۱	۰/۳۳۷	۰/۰۶۸	۰/۲۷۹	-۰/۰۲۴	۰/۱۷۹	S7

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

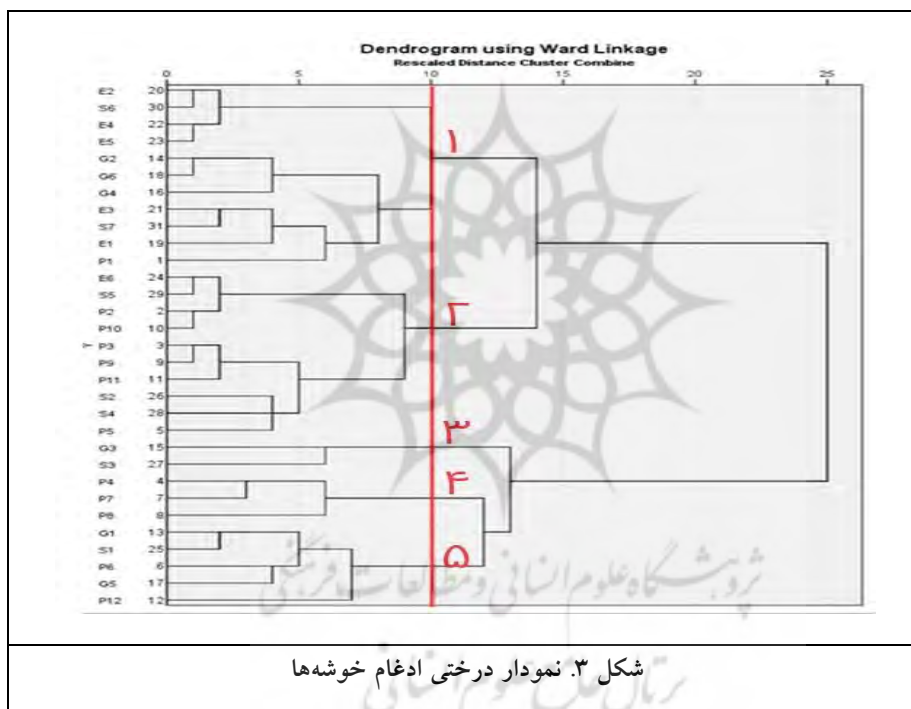
تحلیل خوشه‌ای

با انجام تحلیل خوشه‌ای بر گویه‌های مورد مطالعه، مشخص شد که هریک از ۳۱ گویه در کدام یک از خوشه‌ها قرار دارند. با توجه به اینکه خوشه‌بندی به روش ادغام شده یا تقسیم شده انجام گرفته است؛ از این رو، گویه‌هایی که دارای بیشترین شباهت هستند در یک خوشه قرار می‌گیرند. در جدول ۱۳ نشان داده شده که هریک از گویه‌ها در چه خوشه‌ای قرار دارند. دندروگرام حاصل از آن نیز در شکل ۴ نشان داده شده است. با توجه به اینکه ۱۰ عامل اولیه بیش از ۶۸ درصد از واریانس‌ها را تبیین می‌کرد، بنابراین خوشه‌بندی نیز بر مبنای ۱۰ عامل انجام شد. بر این اساس گویه‌های مورد نظر در ۵ خوشه قرار گرفتند. گویه‌های E2, E4, E5, E6, G2, G3, G4, G6, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12 در خوشه اول قرار گرفتند. گویه‌های S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10, S11, S12 در خوشه دوم قرار گرفتند. گویه‌های G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10, G11, G12 در خوشه سوم؛ گویه‌های P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12 در خوشه چهارم و گویه‌های G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10, G11, G12 در خوشه پنجم قرار گرفتند.

جدول ۱۳. نتایج حاصل از تحلیل خوشه‌ای

Stage	Cluster Combined		Coefficients	Stage Cluster First Appears		Next Stage
	Cluster 1	Cluster 2		Cluster 1	Cluster 2	
1	20	30	52.000	0	0	8
2	24	29	105.000	0	0	9
3	2	10	158.500	0	0	9
4	22	23	214.500	0	0	8
5	14	18	270.500	0	0	15
6	3	9	329.000	0	0	7
7	3	11	391.167	6	0	19
8	20	22	454.167	1	4	26
9	2	24	517.917	3	2	25
10	13	25	581.917	0	0	18
11	21	31	647.917	0	0	16
12	4	7	719.417	0	0	21
13	26	28	796.917	0	0	17
14	6	17	875.417	0	0	18
15	14	16	954.750	5	0	24
16	19	21	1035.417	0	11	20
17	5	26	1117.250	0	13	19
18	6	13	1201.500	14	10	23
19	3	5	1292.500	7	17	25
20	1	19	1386.083	0	16	24

Agglomeration Schedule						
Stage	Cluster Combined		Coefficients	Stage Cluster First Appears		Next Stage
	Cluster 1	Cluster 2		Cluster 1	Cluster 2	
21	4	8	1482.583	12	0	27
22	15	27	1580.083	0	0	28
23	6	12	1682.933	18	0	27
24	1	14	1795.064	20	15	26
25	2	3	1913.514	9	19	29
26	1	20	2037.527	24	8	29
27	4	6	2178.302	21	23	28
28	4	15	2331.627	27	22	30
29	1	2	2492.724	26	25	30
30	1	4	2739.806	29	28	0

۶.۲. بررسی عامل‌های پرسشنامه

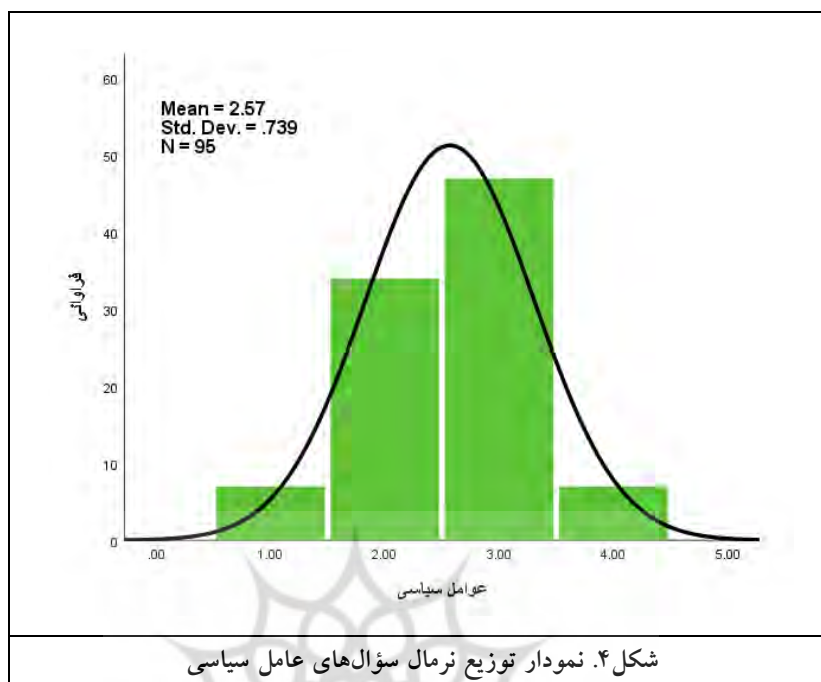
۶.۲.۱. عامل سیاسی

سؤال‌های عامل سیاسی پرسشنامه در جدول ۱۴ ارائه شده است. نتایج بررسی‌های انجام گرفته درباره توزیع سؤال‌هایی که مربوط به عامل سیاسی بودند در شکل ۴ نشان داده شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود این نوع سؤال‌ها از توزیع نرمال برخوردار بوده‌اند.

جدول ۱۴. سؤال‌های عامل سیاسی پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	عامل سیاسی
					تصمیم‌ها و اقدام‌های نمایندگان مجلس در ادوار مختلف نمایندگی، چقدر در تقسیمات کشوری استان تأثیر داشته است؟
					توسعه دیگر استان‌های کشور چقدر در توسعه امنیتی این استان نقش داشته‌اند؟
					برنامه‌ریزی‌های مناسب در بخش‌های مختلف، چقدر در توسعه سیاسی استان نقش داشته‌اند؟
					موقعیت جغرافیایی استان چقدر در توسعه سیاسی آن نقش دارد؟
					مشخص بودن حد و مرز ساختار سیاسی و مسائل سیاسی چقدر در توسعه سیاسی استان نقش داشته است؟
					ساختار قدرت (گرایش‌های حزبی) در کشور چقدر در توسعه سیاسی استان نقش دارد؟
					وجود امنیت در منطقه، چقدر در توسعه امنیتی استان نقش دارد؟
					وحدت و مشارکت بین دولت و مردم چقدر در توسعه امنیتی - سیاسی استان نقش دارد؟
					نوع نظام سرزمینی کشور که از نوع بسیط (متمرکز) است چقدر در عدالت فضایی - سرزمینی ایران تأثیرگذار بوده است؟
					نظام سرزمینی کشور که از نوع بسیط (متمرکز) است چقدر در عدالت فضایی - سرزمینی استان تأثیرگذار بوده است؟
					چقدر نظام تقسیمات کشوری ایران را کارآمد می‌دانید؟
					نظام تقسیمات کشوری استان را چقدر در توسعه سیاسی - امنیتی استان، کارآمد می‌دانید؟

فرض صفر: با توجه به عامل سیاسی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد متوسط اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل سیاسی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد متوسط اختلاف دارد.

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای بر سؤال‌های عامل سیاسی در جدول‌های ۱۵ و ۱۶ نشان می‌دهد که با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵، فرض صفر پذیرفته و فرض تحقیق رد می‌شود. با توجه به اینکه فرض صفر رد نشده بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که میانگین نمونه با جامعه برابر است و اختلاف معنادار ندارد.

جدول ۱۵. نتایج خلاصه آماری عامل سیاسی

تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین
۹۵	۳/۰۱	۰/۶۵	۰/۰۶

عامل سیاسی

جدول ۱۶. آزمون t نمونه‌ای بر روی عامل سیاسی با میانگین جامعه ۳

میانگین جامعه = ۳						عامل سیاسی
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
۰/۱۵	-۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۷۶	۹۴	۰/۲۹	

فرض صفر: با توجه به عامل سیاسی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد مطلوب اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل سیاسی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد مطلوب اختلاف دارد.

طبق جدول ۱۷ و با توجه به میانگین جامعه ۵ نتیجه‌گیری می‌شود که با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ فرض صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه میانگین نمونه به دست آمده ۳/۰۱ و میانگین جامعه ۵ است؛ بنابراین، به دلیل کوچک‌تر بودن مقدار میانگین نمونه از میانگین جامعه به دست آمده نتیجه گرفته می‌شود که طبق عامل سیاسی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از شرایط مطلوب فاصله دارد.

جدول ۱۷. آزمون t نمونه‌ای بر روی عامل سیاسی با میانگین جامعه ۵

میانگین جامعه = ۵						عامل سیاسی
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
-۱/۸۴	-۲/۱۱	-۱/۹۸	۰	۹۴	-۲۹/۳۶	

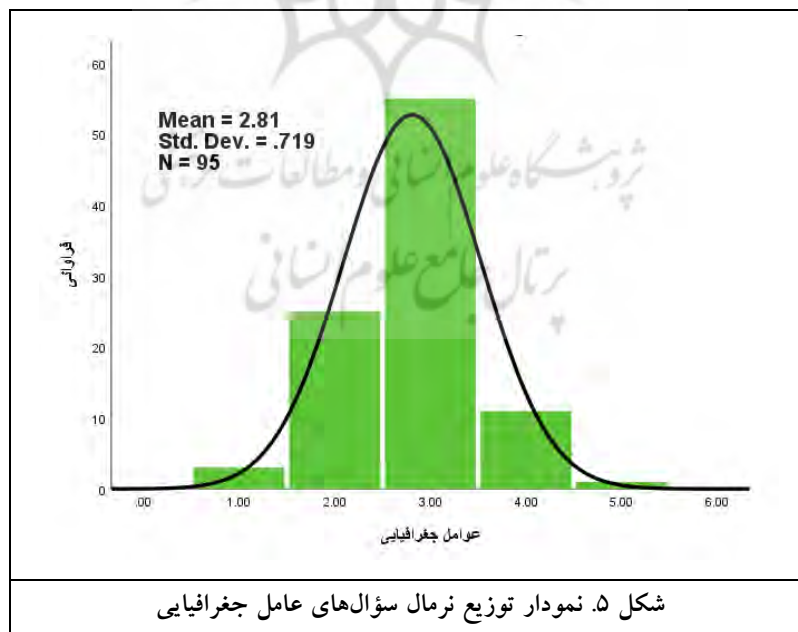
۶.۲.۲. عامل جغرافیایی

سؤال‌های مرتبط با عامل جغرافیایی در جدول ۱۸ درج شده است. توزیع فراوانی این سؤال‌ها در شکل ۵ نشان داده شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود سؤال‌هایی که مربوط به عامل جغرافیایی بودند از توزیع نرمال برخوردار هستند.

جدول ۱۸. سؤال‌های عامل جغرافیایی پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	عامل جغرافیایی
					موقعیت جغرافیایی استان را چقدر مناسب ارزیابی می‌کنید؟
					موقعیت ژئوپولیتیکی استان کرمانشاه چقدر در توسعه آن نقش داشته است؟
					فاصله مکانی استان کرمانشاه از تهران چقدر در توسعه نیافتگی استان نقش داشته است؟
					حوزه نفوذ (دسترسی) جغرافیایی استان کرمانشاه را در نظام تقسیمات کشوری استان چقدر مؤثر می‌دانید؟
					نقش وضعیت جغرافیای طبیعی استان کرمانشاه را در تقسیمات کشوری آن، چقدر مؤثر می‌دانید؟
					تقسیمات کشوری را در وضعیت مناسب شهرها و روستاهای استان کرمانشاه، براساس موقعیت‌های شمال، جنوب، شرق و غرب استان چقدر مؤثر می‌دانید؟

فرض صفر: با توجه به عامل جغرافیایی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد متوسط اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل جغرافیایی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد متوسط اختلاف دارد.

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای با میانگین جامعه ۳ بر سؤال‌های عامل جغرافیایی در جدول‌های ۱۹ و ۲۰ نشان می‌دهد که با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵، فرض صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه میانگین نمونه به دست آمده ۳/۲۴ و میانگین جامعه ۳ است م و به دلیل بزرگ‌تر بودن مقدار میانگین نمونه از میانگین جامعه به دست آمده، نتیجه گرفته می‌شود که عامل جغرافیایی در نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد متوسط بالاتر است.

جدول ۱۹. نتایج خلاصه آماری عامل جغرافیایی

انحراف از میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	عامل جغرافیایی
۰/۰۷	۰/۶۸	۳/۲۴	۹۵	

جدول ۲۰- آزمون t نمونه‌ای بر روی عامل جغرافیایی با میانگین جامعه ۳

میانگین جامعه = ۳						
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	عامل جغرافیایی
حد بالا	حد پایین					
۰/۳۸	۰/۱	۰/۲۴	۰/۰۰۱	۹۴	۳/۴۲	

فرض صفر: با توجه به عامل جغرافیایی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد مطلوب اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل جغرافیایی نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد مطلوب اختلاف دارد.

طبق جدول ۲۱ و با توجه به میانگین جامعه ۵ نتیجه گرفته می‌شود که با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ فرض صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه میانگین نمونه به دست آمده ۳/۴۲ و میانگین جامعه ۵ است؛ بنابراین به دلیل کوچک‌تر

بودن مقدار میانگین نمونه از میانگین جامعه به دست آمده نتیجه گرفته می‌شود که طبق عامل جغرافیایی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از شرایط مطلوب فاصله دارد.

جدول ۲۱. نتایج آزمون t نمونه‌ای بر عامل جغرافیایی با میانگین جامعه ۵

میانگین جامعه = ۵						
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
-۱/۶۱	-۱/۸۹	-۱/۷۵	۰	۹۴	-۲۴/۹۶	عامل جغرافیایی

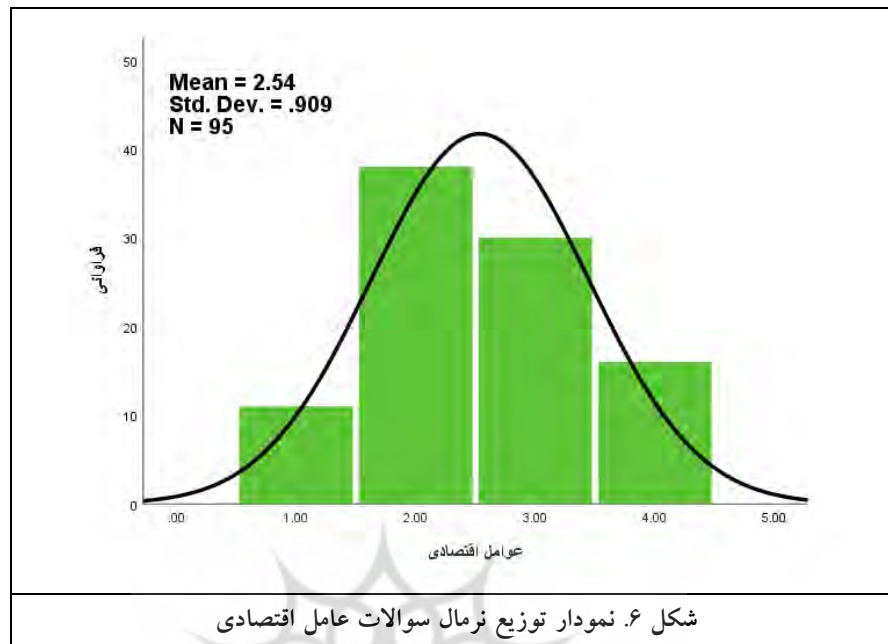
۶.۲.۳. عامل اقتصادی

سؤال‌های مرتبط با عامل اقتصادی پرسشنامه در جدول ۲۲ ارائه شده است. نمودار توزیع نرمال سؤال‌های عامل اقتصادی در شکل ۶ نشان می‌دهد که سؤال‌های این عامل دارای توزیع نرمال است.

جدول ۲۲. سؤال‌های عامل اقتصادی پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	عامل اقتصادی
					سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی چقدر در توسعه اقتصادی استان کرمانشاه نقش داشته است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه چقدر در سرمایه‌گذاری در تأسیسات زیربنایی و روبنایی تأثیرگذار بوده است؟
					دیپلماسی اقتصادی با کشورهای همسایه غربی چقدر در توسعه اقتصادی استان کرمانشاه نقش داشته است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه، چقدر بر وضعیت اقتصادی روستاهای استان تأثیرگذار بوده است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه چقدر در توسعه وضعیت اقتصادی استان، مؤثر بوده است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه در روابط اقتصادی با دیگر استان‌های کشور چقدر مؤثر بوده است؟

فرض صفر: با توجه به عامل اقتصادی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد متوسط اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل اقتصادی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد متوسط اختلاف دارد.

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای بر سؤال‌های عامل اقتصادی در جدول‌های ۲۳ و ۲۴ نشان می‌دهد که با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵، فرض صفر پذیرفته و فرض تحقیق رد می‌شود. با توجه به اینکه فرض صفر رد نشده؛ بنابراین، نتیجه گرفته می‌شود میانگین نمونه با جامعه برابر است و اختلاف معنادار ندارد.

جدول ۲۳. نتایج خلاصه آماری عامل اقتصادی

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

انحراف از میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰/۰۸	۰/۸۳	۲/۹۳	۹۵	عامل اقتصادی

جدول ۲۴. آزمون t نمونه‌ای بر عامل اقتصادی با میانگین جامعه ۳

میانگین جامعه = ۳						
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
۰/۱	-۰/۲۳	-۰/۰۶	۰/۴۴	۹۴	-۰/۷۶	عامل اقتصادی

فرض صفر: با توجه به عامل اقتصادی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد مطلوب اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل اقتصادی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد مطلوب اختلاف دارد.

طبق جدول ۲۵ و با توجه به میانگین جامعه ۵ نتیجه گرفته می‌شود که با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ فرض صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه میانگین نمونه به دست آمده ۲/۹۳ و میانگین جامعه ۵ است؛ بنابراین به دلیل کوچک‌تر بودن مقدار میانگین نمونه از میانگین جامعه به دست آمده نتیجه گرفته می‌شود که طبق عامل اقتصادی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از شرایط مطلوب فاصله دارد.

جدول ۲۵. آزمون t نمونه‌ای بر عامل اقتصادی با میانگین جامعه ۵

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

میانگین جامعه = ۵						
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
-۱/۸۹	-۲/۲۳	-۲/۰۶	.	۹۴	-۲۴/۲	عامل اقتصادی

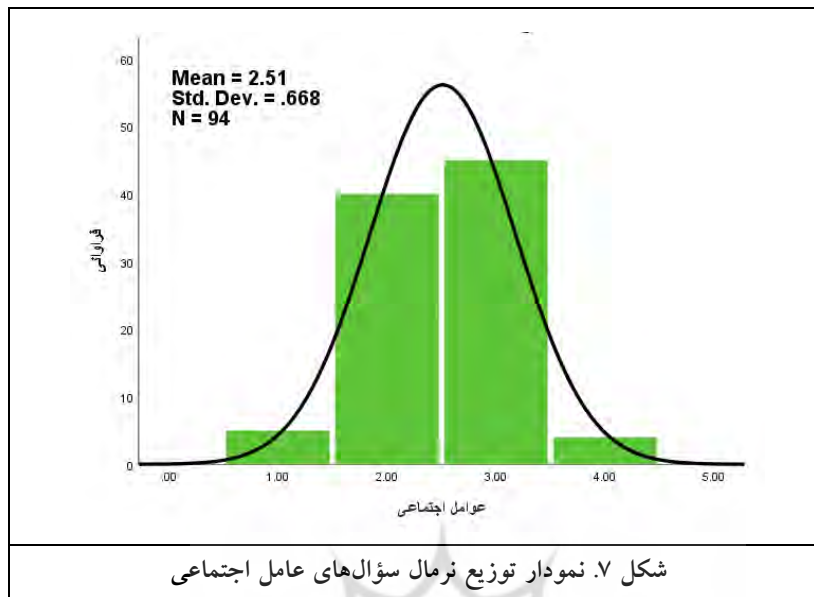
۶.۲.۴. عامل اجتماعی

سؤال‌های مرتبط با عامل اجتماعی پرسشنامه در جدول ۲۶ نشان داده شده است. نمودار توزیع نرمال این سؤال‌ها نیز در شکل ۷ ارائه شده است. با توجه به این شکل، توزیع سؤال‌ها عامل اجتماعی از توزیع نرمال دارد.

جدول ۲۶. سوالات عامل اجتماعی پرسشنامه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	عامل اجتماعی
					میزان جمعیت شهرهای استان کرمانشاه چقدر در تقسیمات کشوری استان (استاندارد میزان جمعیت برای تقسیمات کشوری رعایت شده) تأثیرگذار بوده است؟
					میزان توجه به تفاوت‌های فرهنگی در سطح محلی چقدر در تقسیمات کشوری استان مؤثر بوده است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه در مهاجرت شهروندان استان به دیگر شهرهای ایران چقدر مؤثر بوده است؟
					تقسیمات کشوری استان کرمانشاه در مهاجرتپذیری شهروندان به استان چقدر مؤثر بوده است؟
					نقش سیاست‌های جمعیتی در سلسله‌مراتب شهری در استان کرمانشاه را چقدر مؤثر می‌دانید؟
					سلسله‌مراتب سکونتگاهی (شهر و روستا) براساس تقسیمات کشوری استان کرمانشاه در توسعه اجتماعی استان تأثیرگذار بوده است؟
					نقش کارشناسان متخصص برای توسعه شاخص‌های اجتماعی در استانداری و فرمانداری‌های استان کرمانشاه را چقدر مؤثر می‌دانید؟

فرض صفر: با توجه به عامل اجتماعی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد متوسط اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل اجتماعی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد متوسط اختلاف دارد.

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای بر سؤال‌های عامل اجتماعی در جداول ۲۷ و ۲۸ نشان می‌دهد که با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵، فرض صفر پذیرفته و فرض تحقیق رد می‌شود. با توجه به اینکه فرض صفر رد نشده است، بنابراین نتیجه گرفته می‌شود میانگین نمونه با جامعه برابر است و اختلاف معنادار ندارد.

جدول ۲۷. نتایج خلاصه آماری سؤال‌های عامل اجتماعی

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین
۹۴	۲/۹۳	۰/۵۳	۰/۰۵

جدول ۲۸. آزمون t نمونه‌ای بر روی عامل اجتماعی با میانگین جامعه ۳

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

میانگین جامعه = ۳						عامل اجتماعی
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
۰/۰۴	-۰/۱۷	-۰/۰۶	۰/۲۳	۹۳	-۱/۱۹	

فرض صفر: با توجه به عامل اجتماعی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه با حد مطلوب اختلافی ندارد.

فرض تحقیق: با توجه به عامل اجتماعی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از حد مطلوب اختلاف دارد.

طبق جدول ۲۹ و با توجه به میانگین جامعه ۵ نتیجه گرفته می‌شود که با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ فرض صفر رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه میانگین نمونه به دست آمده ۲/۹۳ و میانگین جامعه ۵ است؛ بنابراین، به دلیل کوچک‌تر بودن مقدار میانگین نمونه از میانگین جامعه به دست آمده نتیجه گرفته می‌شود که طبق عامل اجتماعی، نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه از شرایط مطلوب فاصله دارد.

جدول ۲۹. آزمون t نمونه‌ای بر عامل اجتماعی با میانگین جامعه ۵

میانگین جامعه = ۵						عامل اجتماعی
95% Confidence Interval of the Difference		اختلاف میانگین	Sig.	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پایین					
-۱/۹۵	-۲/۱۷	-۲/۰۶	۰	۹۳	-۳۷/۱۴	

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

۶.۳. مقایسه بین معیارهای مورد مطالعه

بررسی و مقایسه بین عامل‌های مورد مطالعه با آزمون واریانس با مقادیر تکراری^۱ بیانگر آن است که در مقایسه با حد مطلوب، تمام عامل‌های مورد مطالعه از حد مطلوب پایین‌تر هستند. درمقایسه با حد متوسط نیز عامل‌های سیاسی و جغرافیایی از حد متوسط بالاتر هستند و اختلافشان نیز معنادار است. درمجموع می‌توان بیان کرد که از بین عوامل مورد مطالعه، اثرگذارترین عامل، عامل اقتصادی بوده است. از نظر مطلوبیت نیز عامل جغرافیایی درمقایسه با سایر عوامل وضعیت مطلوب‌تری دارد. با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده در جدول ۳۲ که کمتر از ۰/۰۵ است نتیجه‌گیری می‌شود که تفاوت بین عامل‌های مورد مطالعه معنادار است.

جدول ۳۰. میانگین و انحراف استاندارد ۴ عامل با آزمون Repeated Measures

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

معیار	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
عامل سیاسی	۳/۰۱	۰/۶۵	۹۴
عامل جغرافیایی	۳/۲۳	۰/۶۸	۹۴
عامل اقتصادی	۲/۹۲	۰/۸۲	۹۴
عامل اجتماعی	۲/۹۳	۰/۵۳	۹۴

جدول ۳۱. نتایج آزمون کرویت ماچلی

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

اثرات درون گروهی	ماچلی	درجه آزادی	سطح معناداری
زمان	۰/۸۵	۵	۰/۰۱

جدول ۳۲. تحلیل واریانس مکرر مربوط به ابعاد سه‌گانه

مأخذ: یافته‌های نویسندگان

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
عامل گروهی	۳۴۴۴/۱۹	۱	۳۴۴۴/۱۹	۲۹۳۶/۴۳	۰
خطا	۱۰۹/۰۸	۹۳	۱/۱۷	-	-

1. Repeated Measure

۷. نتیجه‌گیری

اگر آمایش سرزمین را بتوان به‌خوبی اجرا کرد، توسعه فضایی متوازن شکل می‌گیرد. در واقع سازماندهی فضا از طریق سیاست‌های اجرایی در قالب سازماندهی سیاسی فضا، نمایان می‌شود. برای توسعه متوازن، رعایت سلسله‌مراتب سکونتگاه‌های انسانی، ضرورت دارد. تقسیمات کشوری فرایندی است که سلسله‌مراتب سکونتگاه‌های انسانی را اجرا می‌کند. از طریق تقسیمات کشوری، شاهد توسعه کالبدی فضا خواهیم بود. در سازماندهی سیاسی فضایی ایران به‌دلیل ناهمگن بودن حوزه‌های تقسیماتی و به‌تبع آن نبود انطباق با الزامات منطقه‌ای و همچنین سیستم حکومتی متمرکز که موجب تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها در مرکز و نبود تعادل در ابعاد مختلف در سطح سرزمین شده است، باعث کارا نبودن تقسیمات فعلی در تهیه و اجرای برنامه‌های آمایش شده است. نمونه این قبیل مسائل در کارا نبودن تقسیمات استانی (سازماندهی سیاسی فضا) در استان کرمانشاه دیده می‌شود. موضوع سازماندهی سیاسی فضا، با متغیرها و مؤلفه‌هایی مانند محیط طبیعی، جمعیت و مشخصات آن، نیروی انسانی کارآمد و چگونگی برقراری توازن فضایی سروکار دارد. در واقع جانمایی عناصر جغرافیایی و آمایش محیطی در روند توسعه، با توجه کردن به این عوامل، انجام پذیر است.

در این مقاله با بررسی نتایج به‌دست‌آمده از پرسشنامه، می‌توان بیان کرد که با توجه به نتایج حاصل از آزمون t با توجه به میانگین جامعه، ۳ عامل سیاسی در نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه دارای حد متوسط است؛ ولی با توجه به میانگین جامعه ۵ از حد مطلوب فاصله دارد. بنابراین نتیجه‌گیری می‌شود که عامل سیاسی در نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه تأثیرهای مطلوبی نداشته است. با توجه به نتایج حاصل از تحلیل عاملی و آزمون t و با توجه به میانگین جامعه ۳ نشان می‌دهد که عامل جغرافیایی در نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه، دارای حد بالاتر از متوسط است. همچنین با توجه به نتایج حاصل از تحلیل عاملی که نشان داد عامل دوم به‌صورت مشترک عامل سیاسی و جغرافیایی است و گویه‌هایی که مربوط به تقسیمات کشوری بوده بیش از سایر گویه‌ها تأثیرگذار بوده است، در مجموع بیانگر آن است که در سیستم تقسیمات کشوری استان کشوری استان کرمانشاه ضعف وجود دارد. همان‌طور که در گویه‌های عامل اقتصادی برای بررسی این عامل آمده است؛ بررسی شده است که در استان کرمانشاه

سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی چقدر در توسعه اقتصادی این استان تأثیرگذار بوده است؛ یا با توجه به دیپلماسی اقتصادی، چقدر کشورهای همسایه مانند ترکیه و عراق، برای مثال در ایجاد بازارچه‌های مرزی یا سرمایه‌گذاری در تولیدهای کارخانه‌ای اقدام کرده‌اند؛ یا اینکه تقسیمات کشوری استان کرمانشاه، چقدر بر وضعیت اقتصادی روستاهای این استان تأثیرگذار بوده است. در پاسخ بیان شد که تقسیمات کشوری نتوانسته است وضعیت اقتصادی را در این استان توسعه دهد. علاوه بر نتایج یافته‌های این مقاله، برای نشان دادن نامناسب بودن وضعیت اقتصادی در استان کرمانشاه می‌توان به نتایج دیگر پژوهش‌های انجام‌شده نیز اشاره کرد. برای مثال حشمتی جدید و همکاران (۱۴۰۰) بیان می‌کنند که پس از ارزیابی شرایط موجود اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی استان می‌توان گفت پیوند طرح‌های آمایشی و نگرش سیستمی به توسعه و امنیت پایدار استان کرمانشاه، ضعیف و در اولویت برنامه‌ریزی‌های راهبردی متولیان امر نیست. این موضوع موجب غلبه تنگناها و موانع توسعه‌ای بر پتانسیل‌های استان شده که در بلندمدت موجب تهدید و ناامنی همراه با کاهش سرمایه اجتماعی و افزایش خشونت خواهد بود. رحیمی و همکاران (۱۴۰۰) نیز بیان کرده‌اند که نوع تقسیمات کشوری فعلی استان، سبب شده که جدایی قومی و مذهبی بیشتر به چشم آید. به عنوان نمونه، تقسیمات فعلی سبب گشته که مناطقی که دارای بافت فرهنگی و مذهبی غیرمسلمان هستند درون‌گراتر باشند و کمتر به سایر مناطق استان سفر کنند و مناطقی که مسلمان سنی‌مذهب هستند در سایر مناطق استان در انزوا قرار گیرند، این نوع تقسیم‌بندی سبب شکل‌گیری تعارض و نزاع بین این مناطق و ارتباط نداشتن مناسب سکونتگاه‌ها می‌شود. به بیانی دیگر نوع تقسیمات کشوری انجام‌گرفته در استان، به لحاظ آرایش گروه‌های قومی و مذهبی در راستای اجرای مطلوب برنامه‌های آمایش سرزمین، نه تنها موثر نبوده بلکه سبب کندتر شدن فرایند توسعه در این استان شده است. بنابراین از بین عوامل چهارگانه سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی، از نظر افراد پاسخگو که کارمندان فرمانداری‌ها و استانداری کرمانشاه بودند، عامل اقتصادی بیشترین تأثیرپذیری نامناسب را از نظام تقسیمات کشوری استان کرمانشاه دارد؛ به عبات دیگر، عامل اقتصادی بر کارآمد بودن نظام تقسیمات کشوری تأثیرگذاری مطلوب نداشته است.

کتابنامه

۱. احمدی پور، ز. و منصوریان، ع. (۱۳۸۵). تقسیمات کشوری و بی‌ثباتی سیاسی در ایران (۱۳۵۷-۱۲۸۵). فصلنامه ژئوپلیتیک، ۲(۱)، ۸۹-۶۲.
۲. احمدی پور، ز. و میرزایی تبار، م. (۱۳۹۰). نقش احساس مکانی در سازماندهی سیاسی فضا. فصلنامه آمایش محیط، ۴(۱۲)، ۴۷-۶۲.
۳. حاصلی، م.، افراخته، ح.، کریمی پور، ی.، و عبداللهیان، ح. (۱۳۹۸). واحدهای هیدرولیک، مبنای مناسب برای تقسیمات سیاسی-اداری و برنامه‌ریزی مکانی فضایی (مطالعه موردی: حوضه آبریز کرخه). فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، ۴(۶۱)، ۶۵-۴۳.
۴. حافظ‌نیا، م.، احمدی پور، ز. و قادری حاجت، م. (۱۳۸۹). سیاست و فضا (چاپ اول). مشهد: انتشارات پژوهشکده امیرکبیر.
۵. حیدری ساریان، و.، باختر، س.، زیارتی، م. (۱۳۹۷). تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار کشاورزی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای استان کرمانشاه). فصلنامه جغرافیا پایدار محیطی، ۱(۲۷)، ۷۴-۵۹.
۶. رحیمی، ب.، سلطانی، ن.، و بهرامی جاف، س. (۱۴۰۰). بررسی نقش تقسیمات کشوری در روند اجرای برنامه‌های آمایش سرزمین استان کرمانشاه. فصلنامه آمایش سیاسی فضا، ۳(۴)، ۲۸۶-۲۹۶.
۷. ریاحی، و.، افراخته، ح.، و صالح پور، ش. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر ناکارآمدی نظام تقسیمات کشوری در سطح محلی (مورد مطالعه: شهرستان ارومیه). فصلنامه ژئوپلیتیک، ۱۶(۳)، ۱۴۷-۱۱۹.
۸. صفری شالی، ر. (۱۳۹۶). راهنمای تدوین طرح تحقیق (پروپوزال نویسی) (چاپ هفتم). تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.
۹. سبزقبایی، غ.، دشتی، س.، جعفرزاده، ک.، و بزم‌آرابلشتی، م. (۱۳۹۵). ارزیابی الگوهای چشم‌انداز شهری برای اندازه‌گیری اثرات شهرنشینی بر ساختار چشم‌انداز (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه). فصلنامه جغرافیا و پایداری محیطی، ۶(۲۱)، ۵۰-۳۵.
۱۰. عاطفی، ح.، رومینا، ا.، و قربانی نژاد، ر. (۱۳۹۹). الگوی نظری توسعه فضایی در مناطق مرزی تلفیقی. فصلنامه فضای جغرافیایی، ۲۰(۷۲)، ۳۷-۱۹.
۱۱. لاکوست، ا.، بئاتریس، ژ. (۱۳۹۱). عوامل و اندیشه‌ها در ژئوپلیتیک (ع. فراستی، مترجم). تهران: نشر آمن.

۱۲. مویر، ر. (۱۳۷۹). درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی (د. میرحیدر، مترجم) (چاپ اول). تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

13. Li, J., & Liu, Di., & Cai, M. (2022). Water pollution and administrative division adjustments: A quasi-natural experiment in Chaohu Lake, China. *PloS One*, 17(3), e0257067.

